

הבקר

6.5.48

שתן פעלי ארץ ישראל

דוד בן-גוריון אל הישוב:
מדינת ישראל קוראת לכל יהודי
למלא חובתו באמונה

קבוץ חצור
במלחמת השיחרור

הוקמה מדינת ישראל

דבר היום

מדינת ישראל הוקמה ב-14 במאי 1948

קבוץ חצור
במלחמת השיחרור

בוחרת זרים עברו את גבולות הארץ

עולים ערו כנסל תיא כרשיונות

מסעך מדינת ישראל

המדינה החדשה של ישראל פתחה את שעריה בפני עולים רבים, ואלו ערו כנסל תיא כרשיונות. מסעך מדינת ישראל הוא מסעך של עולים רבים, ואלו ערו כנסל תיא כרשיונות. מסעך מדינת ישראל הוא מסעך של עולים רבים, ואלו ערו כנסל תיא כרשיונות.

16.5.48

לציונות - סוציאליזם - לאהדת עמים

הארצות הברית
תל אביב רחוב
606 טלפון

קבוץ חצור
במלחמת השיחרור

59 באוקטובר 1948
כ"ו תשרי תש"ח
FRIDAY OCT. 29, 1948

606-13
VOL. No. 1596
שנה ז' ט

שתן

עתון יוגו

האחר 45 מיל *
מל - משתתף גריטה ברוני

לאחר פינוי האזור מאשדוד ועד מגידל מצרים לא תוכל להחזיק במגדל ותיאלץ לסגת עד עזה

הורגוטאו מחפש
במדינת ישראל
תחסום
נגד הקומוניזם

יציגים חזרה לידיו - תושבי האזור יצאו לקבל פני צבא-ההגנה לישראל

קבוץ חצור
במלחמת השיחרור

מאת כתבתנו
תל-אביב יום ה' - הידיעה על פינוי עמדות המצרים מאשדוד ועד מגידל, לא באה כהפתעה. מאחר שגורל המיסי הזה של המהלך המצרי, בקטע הצפוני של אזור החוף, נחזק עם ניתוחו במסגרת שזה רוח

אש המפקחים

אנשים את

היהודים

צליחת הירדוק

א. ג. יום ה' - ראש מטה בחיפה פירסם היום 4 ת"ב בקשר לפעולות איבה בפלסטין ובתאריכים א' והחלטה רצינית ביותר - תודעו דבר איום בחיפה - להחלטה שערכו כוחות ה-30 בפלסטין בצולחם וזוילוף עזתו קור ההפוגה צבא ישראל לצבא עברי

הוצאת ארכיון הקבוץ אביב '94

קבוץ חצור במלחמת השחרור

מלחמת השחרור התחילה בשביל קבוצנו מוקדם מאד ומר מאד: באמצע אוגוסט '47 נסע בני רוזנברג תל-אביבה לקנות צעצועים לילדי גנו- ולא חזר. בסיבוב של אבו-כביר השיגו מות אכזרי: חצי חריסר סכינאים הכריעו זוג אגרופים. לא עברו 4 חדשים ובאותו סיבוב דמים קטל צרור מקלע, שנורה ממרחק רב, את בירו (אברהם בורודצקי) ואף פצע שנים מחברינו....

המלחמה עמדה בשער. קבוצנו שלט, אמנם, על כל הסביבה אך הוא היה מוקף משלש עבריו ב-4 כפרים ערביים, שהשתרעו מסביבנו במרחק של 1-3 ק"מ. מצד מזרח הפרידו בינינו לבין שכנינו מחנה צבא ושדה תעופה בריטיים שהיו, אובייקטיבית, מעין "חגורת בטחון".

הזמן עד מאי 1948 עבר עלינו באימונים, בגיוס מלא של בעלי הדרגות, בהתקנת ביצורים... המפתח הקובע את קצב והיקף ההכנות טמון, כרגיל, במושגים. והמושגים אצל המוסדות וגם בבית היו: אנו עומדים שוב בפני "מאורעות", אמנם על שלב גבה יותר אך, בכל זאת "מאורעות". בהתאם לכך הניחו רבים כי בהיותנו סמוך יותר לחוף ולישובים- מצבנו פחות מסוכן משל כפר מנחם... על פי אותם מושגים תוכננו ובוצעו הביצורים כדי שיחזיקו מעמד נגד נשק קל- עד למרגמה של 3 אינטש. המאורעות בחודש מאי ערערו לא מעט את צדקת ההנחה הזאת. משהוברר, כי הרעה תיפתח מהשפלה התחלנו לחפור במרץ: תעלות קשר, מקלטים, עמדות משנה ועוד....

אמת, זה לא היה תענוג רב לנעוץ את המקוש בקורקר הסרבני, אך חפרנו במרץ עד-כי במהרה יצא לנו שם בסביבה, שהפכנו את הגבעה ל"מבצר".....

.....הסתלקותם הפתאומית של הבריטים מהמחנה השכן בסוף פברואר שמשה לכפריים אות לפתוח בצליפה עלינו. גם הבראונינג (מקלע בינוני) שלנו לא שתק. אנו ויריבנו "לטשנו עין" על הקמפ- כל אחד מתוך נימוקיו הוא.... שעות ספורות לאחר שאחרון החיילים הבריטיים עזב את המחנה גרשו תריסר מקלענים^{תח} שלנו (בחיפוי מכונת היריה של קבוצנו) כמה עשרות רובאים ערביים מכפרי הסביבה. עורק התחבורה, שחיבר אותנו עם ה"עולם הגדול" יגדרה- נשאר בידינו. התבצרנו בקמפ והחזקנו בו בכחות עצמנו במשך ימים אחדים עד שמסרנו אותו לידי ראשוני חטיבת "גבעתי".... (פרטים נוספים בחוברת הארכיונאית "אנו ושכנינו")
הגענו, אם כן, לראשית מאי....

הקבוץ צורף רשמית לגדוד 53 של "גבעתי", שבאותם ימים החלה במבצע "ביעור חמץ"- טיהור הדרום מהאוכלוסיה הערבית- בשטח שעתיד לשמש שדה קרב עיקרי נגד הפולש המצרי. השתתפנו במבצע זה בכיתה מוגברת (עלנשקנו ה"פרטי") במסגרת פלוגה מקובצת של קבוצי הסביבה... הפולש המצרי הצליח כבר לתפוש את משטרת עירק סואידן ה"רוכבת" על נגבה. על פלוגת הקבוצים הוטל לגרש את הצרי ממפלצת הביטון. הכיתה של חצור היתה הכיתה הפורצת, הגיעה עד החומה ונאלצה לשגת מאחר ששנים מחוליית החבלנים נהרגו. ההתקפה נכשלה. המזל שיחק לכיתה שלנו והיא יצאה מהקרב עם חמישה פצועים "בלבד".....

....באותם ימים לפני הפלישה גוייס גם הטנדר המשוריין שלנו יחד עם ה"בראונינג"

הכבד היחיד שלנו. כן היו חברינו בין אלה שחילצו כלילה עלי שכם את ילדי "ניצנים" (25/8 עמ' 1)

אויבים בשער!!

עבר שבוע ימים מאז הוכרז קבל-עולם דבר עצמאותנו ועל סיום השלטון הבריטי בארץ. יחד עם הסתלקותו פקע תוקף "חוקיו" וצוויו, בטלים חוקי הקרקע והספר הלכן ובטלו ועברו מהארץ חוקי החירום המנדטוריים.... אך עדין לא נשמנו לרווחה.... מעברים עלו עלינו כחות-אויבים הזוממים להשמידנו.... ישובים עבריים, שבעמל שנים נבנו וטופחו הופכים לעיי חורבות במשך שעות מספר. הלב חרד להם- שער הגולן ודגניה, יד מרדכי ונירים. לקול עמום של רעמי תותחים הנשמעים מרחוק עובדים אצלנו במלוא הקצב כביצור נקודתנו. פסקה עבודה רגילה במשק; מטפלים רק בחי והצומח הקיים. אין מפתחים ואין מרחיבים....

הקבוץ נכון, צופה בעוז ובתקוה אל העתיד!!!

יומן המזכירות: ביום ו' התקיימה הישיבה הראשונה של ו' החירום ובה הוחלט על מצב חירום בקבוץ: גיוסים, הפסקת עבודות המשק (פרט לשירותים הכרחיים), ריכוז כל יכולת העבודה שלנן (באנשים, כלים ומכונות) לעבודת הביצורים ויתר הסידורים הדרושים להגנת הנקודה....

רחל ז... גוייסה על נשקה (אקורדיון)... תפקידה הוא ריכוז מקהלות ושירה בצבור בקרב חיילנו. עם התגייסותה מגיע מספר מגוייסנו הקבועים ל-15 (זה כולל את המטרים לשעבר)

אירון אויב חג אתמול אחה"צ בשמי חצור וירה כמה צרורות ממכונת יריה. איש לא נפגע.

יומן הימים האלה:

(על התל 1.6)

29.5: ב-8 בערב הופיעו מטוסים יהודיים בשמים אשר הותקפו על ידי הטור המשורין המצרי הנע בכביש החוף בין אישדוד ויבנה. נתנה תזרה להכנס לעמדות. מיד הוחל בהכנות לפינוי הילדים והאוכלוסיה הבלתי לוחמת. אנו אוכלים את ארוחת הערב בחדר האוכל בחילופין.

ב-0240 יצא הרכב המשוריין שלנו והמשאית עם המשלוח הראשון של ילדים לראשון. עד אור השחר פונו כל הילדים על מיטלטליהם. כל הנשארים מתחפרים בעמדותיהם. נעשים סידורים לשהיה ממושכת בעמדות. הלילה עבר בשקט.

30.5 מעמדת התצפית רואים את הטור המצרי העורך תמרוני התיצבות למערכה. ב-0740 התחיל האויב בהרעשת תותחים. הפגזים הראשונים מבהילים קצת ומטילים מבוכה אך במהירות מפתיעה מתרגלים לדבר.... הפגזים הראשונים הרסו את רשת החשמל אך החיבור התת-קרקעי לבאר שלם. הרעשה נמשך לסירוגין למשך כמעט כל היום. המטרות ה"צבאיות" האלה נפגעו: מטבח בתי הילדים, חדר האוכל, הסנדלריה, בית התינוקות, בתי מגורה וצריפים. פגזים רבים נפלו סביב מגדל המים אך הוא ניצב איתן כרוח אנשי חצור....

***המטבח עבר למקלט ומשם מחלקים אוכל לעמדות....

*****נשמע טרטור חזק של מכונות יריה; אלה הם הדי פעולות בסביבה....

*****חלק מהפרות הועבר למקום מבטחים. במשך היום נורו עלינו כמאה פגז!

0600: התצפית שלנו גלה טור משוריין מצרי החונה בתוך חורשה לאורך הכביש בין אישדוד ליבנה...

0745: התותחנים של האויב מטווחים את הכלים: הפגזים הראשונים נופלים על הכביש בין הקבוץ לבין ביטניה המזרחית- משמאל, ובין חצור לגן יבנה- מימין.....

0805: הפגזים הראשונים נופלים לתוך חצר המשק. מיד נפסק זרם החשמל. אנו מנסים להפעיל את מכשיר הקשר הרזרבי המונע באמצעות דינמו-יד.....

0815: הפגזים נופלים בזה אחר זה לתוך החצר. החברים קבלו הוראה להתפזר, ככל האפשר, ממקומות ריכוז האש. נראה, שהאויב מכוון לראש הגבעה. נפגע מטבח הילדים, כמוכן נפסק קשר הטלפון עם העמדות בסביבת הרפת.....

0830: הפגזים נופלים בהפרש של 2-3 שניות. אין מודיעים על נפגעים. בגלל האש אי אפשר להעביר את תחנת האלחוט למקום התחנה הרזרבית.....

0915: תצפית מכונת היריה מודיעה, שהתותחים שלנו (של צה"ל) פגעו בטנק של האויב והניסו שני. הידיעה נמסרה לכל העמדות..... מעמדת הכרם מודיעים שהטור המצרי נע צפונה....

1017: למרות ההתקפה הפרות נחלבו!

1033: עד כה לא הצלחנו להתקשר עם גדוד 53. אנחנו קולטים אותם אך הם אינם קולטים אותנו. מנסים לשפר את האנטנה. שלחנו רץ לקמפ חצור שימסור דרך גדוד 51 את מברקנו....

1400: מדי רבע שעה יורה האויב פגז אחד.....

1635: פגיעת פגז בחדר האוכל....

1730: עם הפגיעה בחדר האוכל נותק הקשר עם קטע א' ובעצם נשאר קשר רק עם 3 עמדות.

1835: התצפית מודיעה: טור המכוניות החל להגיח מהחורשה ולהסתדר על הכביש. אין מבחינים באיזה כיוון.

המשך הלילה: במשך הלילה נורו לעתים רחוקות עלינו פגזים- כנראה מתוך כונה לא לתת לנו להנפש ולהתחפר באופן גפשי. למרות זה מרבית עבודת ההתחפרות נעשתה. כמוכן אורגנה מחדש חלוקת המזונות..... ניסו לתקן את קו הטלפון על ידי הנחת קווים על האדמה.....

***** העברנו לגדרה 14 פרות חולבות. התכנית היא להמשיך בפינוי יתר הפרות ועוד חלק מהרכוש.... שני טרקטורים הוחבאו במקומות סתר.

30.5 יק קליין נהרג בשעת מילוי תפקידו בהנחת שדה מוקשים בכפר מנחם. הובא לקבורה בפרדס.....

*** כמה עוברי אורח עזבו את המקום. לעומת זה הגיעה תגבורת של חברים מראשון. כמו כן קבלנו תגבורת בנשק: שני "פּרָנִים" שהשיג צבי ברומן.

על הפינוי

29.5

.....פתאום שמענו אירונים חגים בשמים- טיסתם בהולה
ובלתי רגילה. יריות!!! ודרומה מחצר המשק ראינו אירון
אחוז להבות נופל. בטרם יכולנו לעמוד על המתרחש- נשמעה
אזעקה בחצר. לפי ההוראות היו החברים צריכים להביא את
הילדים למקלט ולהתיצב כל אחד עם נשקו בעמדתו ותפקידו.
היה לנו רק מקלט אחד בין בית התינוקות ובית הסוכנות.
האב או האם נפרדו מילדם והשני הביא את הילד בריצה בהולה
למקלט- ושניהם לתפקידיהם.....

המטפלות טפלו ודאגו לילדים בעזרת מספר חברות נוספות. במקלט היה צפוף, לא נוח
ובכי רב.....

עם בא ערב נתנה הפקודה להתכונן לפינוי... במקלט הרגיעו המטפלות את הילדים
במתקים, במשחק, בשיר ידוע ואהוב... נתנה ארוחת ערב והשכבנו את הפעוטים
לישון- אחד קרוב לשני, כשעיני המטפלות פקוחות והאוזן קשובה לכל קריאה.
כשרוב הילדים שקעו בשינה התפנה חלק מהחברות להכנות לפינוי: היה צריך להכין
בגדים, מזרנים, מיטות, משחקים וספרי תמונות; וכמובן- מזון... חבילות,
חבילות נערמו בפתח בתי בילדים- מוכנות להעמסה.....

לאן- מתי?... שום דבר לא היה ידוע. חכינו לפקודה להוציא את הילדים
מחצור והיא התקבלה בחצות. שתי משאיות עמדו ב"מחצבה" מוכנות לקבל את הילדים
ומטענם ההכרחי.

התחלנו להעביר את הילדים הישנים לאוטו, כל מטפלת עם ילדיה מסביבה, כל
אם ותינוקה בזרועותיה. הפעוטים שהוטרדו משנתם בכו, נבהלו. גייסנו את
מלוא יכולתנו להגן, להרגיע ולאהוב במקום ההורים הרחוקים. איזה כחות ויכולת
היו לחברות. אין גבול לאהבה ולמסירות הנפש, שאפשר לגלות ברגעים כאלה.

עם העברת אחרוני הילדים למשאיות נערך מפקד: קבוצה-קבוצה על שמות הילדים
שבה. הפעוט שאמו הקריאה את השמות שמע את קולה ומירר בבכי כי רצה בקרבתה-
אך לא עלה על הדעת שאפשר להיענות ולו במילה או ליטוף קל לרצון הבן.
האוטו עמד לזוז. אמהות חרדות וחברים נרגשים- מזה; מטפלות, חברות בהריון
ועוד מספר קטן של חברים על האוטו-מזה. בלב כולם שתי תפילות ואמונות גדולות:
להגן ולשמור על ביתנו- חצור ולהגן ולשמור על ילדינו. היתה גבורה גדולה
במעשה הפינוי. יצאנו בחצות ליל צפונה, לבלתי ידוע. איתנו יצאו כמה חברים שיחפשו
עבורנו מקום מקלט.....

הגענו לראשון לציון, בסיסו של הקבוץ בעבר הלא רחוק, ובאותו מקום שכן אז
קבוץ "נירים". הם פינו עבורנו כמה חדרי חברים עם מיטות והשכבנו את הילדים
לישון 6-7 לרוחב כל מיטה.

יוסקה נסע לחולון לברר אפשרות של קליטתנו שם. פיננו עבורנו ביתספר ומספר חברות נסעו לשם להכין מהר את החדרים והכיתות לקראת בואם של הילדים. בינתיים הגיעו גם המיטות והמזרנים. לכל קבוצה הוכן חדר ולכל ילד-מיטה. המטבח אורגן והכין את הארוחה הראשונה לבנים העומדים להגיע.....(יעל ארבל)

נורית מלמד מספרת על הפינוי: זכרונות ילדות

"היינו אז בני 6-7 (קבוצת חרמש).....פתאום שמענו קול של מטוס. זה היה דבר לא רגיל אזלנו באותה תקופה. שמענו יריות ואח"כ התברר שאלה היו הדי קרב אוירי שהתנהל כמעט מעל לקבוץ. ההורים פקדו עלינו מיד לשכב בתוך הגומות בפרדס ששם היינו....אני נצמדתי לקרקע וממש חפרתי לעצמי בור כששמעתי את היריות....בסוף הענין נרגע....כשהגענו לשער הקבוץ אומר לי האבא שלי: "נורית, אני עכשו צריך ללכת לעמדה שלי. כאן יש תעלות קשר, את יודעת את הדרך עד למקלט. רוצי למקלט ששם נמצאים כל ילדי "חרמש", את יודעת איך...שלום". התחלתי לחפש את ילדי קבוצתי. לא היו במקלט ששם היו צריכים להיות. חברה אחת אמרה לי: "פינו אותם למקלט בית התינוקות, את יודעת איפה זה? את גדולה את יכולה לרוץ לבד". וכך- בין הפגזה להפגזה רצתי למקלט ושם מצאתי את כל ילדי הקבוצה שלי.... היו שם גם כל התינוקות. השכיבו אותנו לישון ואותי השכיבו על מדף עם תינוק כבן שנה. נשכבתי בפינה ולא יכולתי להרדם כי הוא הרטיב את המדף ולא היה נעים. מצאו לי מקום אחר וסוף-סוף מתוך עייפות נרדמתי.

באמצע הלילה העירו אותנו: "קומו, התלכשו מהר! אנו יוצאים מפה". היה שקט בחוץ והמשאיות חיכו לנו במגרש החניה. עלינו מהר ושוב בא אלי האבא שלי ואמר: "אנחנו נשארים פה להגנת הקבוץ. את עכשו תהיי במקום ההורים ותשמרי על האח הקטן שלך....."

....נסענו בחושך...עברנו את רחובות....בכל מקום היה חושך...מדי פעם עצרו אותנו במחסום. בסוף הגענו לראשון לציון ושם שכנו אותנו ללילה אחד בצריף שהיה חדר קריאה כשקבוץ ג' עוד היה שם....למחרת הגענו למקום שם היינו עתידים לגור כמעט שנה: בית ספר בחולון....היינו המון ילדים וכמה חברות שטפלו בנו- רובן לא היו הורים....ההורים באו מדי כמה שבועות לבקר את ילדיהם....

דבר לא משמח היו ההפצצות: פעם היתה אזעקה וכולנו הוצרכנו לרוץ לקומת הקרקע. בלילה היו מעירים אותנו. היינו מתעטפים בשמיכות ויורדים למטה ונרדמים שם על הרצפה מכורבלים בשמיכות....זה היה מאד מפחיד לשמוע את המטוסים....

הדבר הכי קשה היה לנו הריחוק מההורים....הם כתבו לנו מכתבים וספרו מה קורה בחצור. אני זוכרת מכתב אחד: "את יודעת, נורית, גרשנו את המצרים. הם ברחו ממש "בלי מכנסים". להם זה היה סתם ביטוי, אך אני הייתי בטוחה, שכל המצרים ברחו והשאירו את המכנסים שלהם בחצור....."

31.5

***נתקבלו ידיעות ראשונות על שלום הילדים ועל מקום המצאם. הידיעות משביעות רצון, *** האויב מרעיש הרעשה עקרה את הדרך שבין הקמפ ובאר טוביה... הותקן הקשר הטלפוני שבין העמדות והמפקדה שנותק בזמן ההרעש... המטבח פועל בסדר, האוכל בעמדות בשפע... מקבלים גם תה חם....

*** זה היום השני לעמידתנו בחפירות... במשך היום הותקפה גן יבנה פעם מהאויב- כנראה התכוונו לעמדת התותחים שם.

***במשך היום שלחנו את המשאית שלנו עם חצייר לפרות שלנו בגדרה...

***בשעות הערב נורו עלינו מספר פגזים ובזה נסתיים היום. בשעות הלילה התחפרו חברינו ואנשי העמדות המשיכו לשפר את הבונקרים שלהם.

(״מתחת לתל״) בחזית הילדים:

יוסף א., צבי ב., וקורט בקרו בחולון. הם הסתדרו די טוב (הילדים) ומגליט ענין בסביבה החדשה. הסביבה גם מגלה ענין בהם. מטפלים בסידורם אחיו של יוסקה וחברתו. התחלנו בפינוי חפצי הילדים מחצור, וכמובן, גם הצעצועים. מסרנו לאריה (הגזבר), שבמקרה שימצא לנכון, מבחינה כלכלית או בטחונית - לפזר את הילדים הבתי הורי חברים או קרובים - ישו זאת בלי התייעצות נוספת אתנו.....

***בשעות הערב גלתה התצפית על יד עמדת הכרם ערבי נכנס לברקה ואחר כך חוזר למחנה המצרי. כעבור זמן מה הגיע לברקה כיתת סיור של האויב. כנראה, מתפקידה להיות תצפית קדמית שלו... אנו מוסרים מיד את תוצאות התצפיות שלנו למפקד הגדוד.....

***במשך היום שלחנו את המשאית עם חצייר לפרות בגדרה, את הפרה הפצועה לשחיטה בראשון, את המקרר וכלי חשמל אחרים לילדים בחולון וכמה מהכלים העיקריים של ״שביט״ לראשון.....

1-6 -

טיימנו כמה עבודות פינוי. הוצאנו את כמעט כל הפרות והעגלות לגדרה וראשון עם הוראה להמשיך לטפל במציאת מקום יותר נוח... האוטו מראשון הביא לנו פרודוקטים באישון ליל ויצא בבקר לחולון עם חפצים לילדים ולמטפלות... עם ארוחת הבקר חולק הגליון הראשון של ״מתחת לתל״...

***בבקר נמסרו הוראות ביחס למשמעת מים עקב קלקול ברשת החשמל... התצפית מוסרת, שהאויב מתחפר בפרדסים לאורך כביש אישוד- יבנה.....

1240: כשרבים מהבחורים היו בחוץ לאחר שנתנה להם חופשה להתקלח- התחילה לפתע הרעשה של תותחים. במשך רבע שעה נפלו כ-10 פגזים ועד 1430 נפלו עוד 10. חלפו שעתים עד שכולם הצליחו לחזור למקומותיהם.....

1635: לפנות ערב חג אוירון מצרי מעל לחצור והפיל פצצה וירה ממכונת יריה. הפצצה נפלה בין בית הכסא החדש והמקלחת, נתהווה מכתש בעומק של 40 סמ. ונגרם נזק לבית הבסא, למקלחת, לקומונת הנער, למכבסה ולריכוז של עצים....

2015: במקלט המרכזי הופיעו מפקדים של ה"אצל" ענודי סמלי "רק כך" וכוכבי הצטיינות (כפי הנראה בעד פעולת יפו או שוד ברקליס בנק). הם בקשו הסברה על קטע החזית, ששם עליהם לפעול בלילה. הם קבלו את ההסברה המתאימה אך לא הוסכם להניחם במחננו. בעת שהותם בעמדת התצפית זמזם הטלפון. לשמע זמזום זה השתחוו וחבשו את כובעי הפלדה שלהם....

0130: אנו שומעים את ההכנות להתקפה על האויב.

0200: המפקדה שלנו הודיעה לנו על ההחלטה לשבות נשק. הפעולה בוטלה.

0700: במחננו יש הרגשת התפרקות, לכן באות הוראות חמורות ממפקדתנו לא להחליש את הערות והדריכות: אל יתן ה"בלוף" האנגלו-ערבי להוליכנו שולל. מרחוק נשמעים רעמי תותחים....
עשרות ערבים וערביות ממשיכים בקציר בשדות.

1040: המצרים "חוגגים" את הכרזת שביתת הנשק ומעיפים 4 פגזים על חצור.

החיים במחננו מסתדרים: במשך היום והלילה הספיקו כל החברים להתקלח וחלק הספיק גם להתגלח. יש כאלה שהספיקו להתגלח רק למחצה כי.... פגזים נפלו לפתע והניסו את המתרחצים למקלט כשהם לבושים בבגדי אדם וחיה....

1330: אוירון מצרי חג שעה ארוכה מעלינו, ירה במכונת יריה ותותח. מעמדותינו ירו לעברו ברובים ומקלעים....

1645: בשם מפקדת החטיבה מבשרים לנו: שביתת הנשק אינה קיימת למעשה....

מלאו 95 שעות לשיבתנו בעמדתנו!!

על הנהגות בתחילת המלחמה

ימיה הראשונים של המלחמה היו קשורים במאבק על קשרי התחבורה בין הישובים היהודיים. עקב הסיכון שהיה כרוך בנסיעה בלימים ההם היה מקובל, ששני נהגים יעבדו כצוות במשאית המשק. למשך תקופת המלחמה עבדנו, שבתאי ואני, באוטו שלנו כשתא הנהג היה עשוי לוחות פלדה עם אשנבים צרים שאפשרו רק ראייה מוגבלת. מדי בקר היינו יוצאים מהמשק ויחד עם המכוניות של גן יבנה היינו מצטרפים לשלידת משאיות מהדרום ובליווי הגנה היינו ממשיכים עד תל אביב. אחה"צ היינו חוזרים באותה בצורה.

אירע לנו להיות מעורבים בכמה תקריות שעבורנו, לפחות, נסתיימו על הצד הטוב. אפשר לספר, איך אותו אמצעי-מגן שהיה צריך להיות לעזרתנו גרם לתקלות רבות ובכמה מקרים כמעט הכשיל אותנו: יום אחד, בעברנו את הכפר מרר (ליד פינת אל נוף) הותקפה השיירה על ידי ערביי הכפר. שבתאי היה ליד ההגה כשמבטו מרוכז על הכביש שלפנינו. כדורים עפו סביבנו ושבתאי לא הבחין באוטו שמנסה לעקוף אותנו. (כנראה נהגו נפחד וניסה להקדים ולצאת מטווח היריות). זה כמעט הפיל אותנו לתעלה.

אותו תא מגן הוסיף משקל מעל ליכולתו של המנוע ולא פעם, בדרך לא דרך, נאלצנו לעצור ולתת למנוע להתקרר. בקר אחד, בנסיעה מאחורי מקוה ישראל, על דרך משנה לתל אביב בקש האוטו לנוח. הצרה היתה, שהיינו בטווח ירייה של הערבים. בדלית ברירה סטינו קצת מהדרך ולקול זמזום כדורים מעל לראשנו שכנענו נהג אחר לגרור אותנו לתל אביב.

לרשותנו היה אקדח עם 8 כדורים - לעת צרה. מכיון, שהיה מחסור בתחמושת לא אשרו לנו להתאמן באקדח או אפילו לנסותו. כל פעם, שארנו בשטח מסוכן היינו טוענים את האקדח וזה נתן לנו הרגשת בטחון. עם גמר המלחמה הבהיר לנו ניסוי אחד, שהאקדח בכלל לא היה מסוגל לפעול.

נזכר אני באותו יום אה"צ: בהתקרבו לקבוץ עצר אותנו חבר כפר מנחם-אחד ממפקדי האיזור. הוא הורה לנו לחזור לרחובות ולחכות לתפקיד מיוחד. אותו לילה נסענו בשיירת מכוניות דרומה. בעברנו דרך כפר ערבי חשוך כבה המנוע!! היינו האחרונים בשיירה ואחר זמן קצר התחילו יתר המכוניות להעלם. איכשהו הצלחנו להתניע את המנוע ולהשיגם. הגענו לנגבה לשם פינוי הילדים. בשעה 4 לפנות בקר אחרי המבצע פגשנו, ליד כוס קפה, את משה ארנן (שהיה אחראי לשיירה) וזאב'לה, נהגו.

שבועיים לאחר מכן פנינו את ילדי חצור באותה הצורה וכשחזרנו לקבוץ עם עלות השחר מצאנו את הטימנים הראשונים שהתחילה ההתקפה המצרית על חצור
(יחידה 10)

כוחן של שמועות: אנשי רחובות מסרו לחברינו אשר עברו דרך המושבה, שבחצור לא נשארה אבן על אבן. ממקור יותר מוסמך נמסר לצבי ב., שנשארה מחצית הנקודה. לשמחתנו יש ביכולתנו להכחיש לפי שעה את הידיעות האלה...

יומן הימים האלה:

2.6: משעה 1655 ועד 2000 נמשכת הרעשת האויב בהפסקות קצרות. נורו כ-40 פגז.

1615: הגיע כיתת "אצל" על ציודה. נפגשו עם ז'קו (פרחי)

2050: אוירון של מדינת ישראל טס בשלום אולימפית בשמים. תותחי המצרים פותחים

עליו באש קטלנית. הוא מטיל פצצות על הטור המצוי.

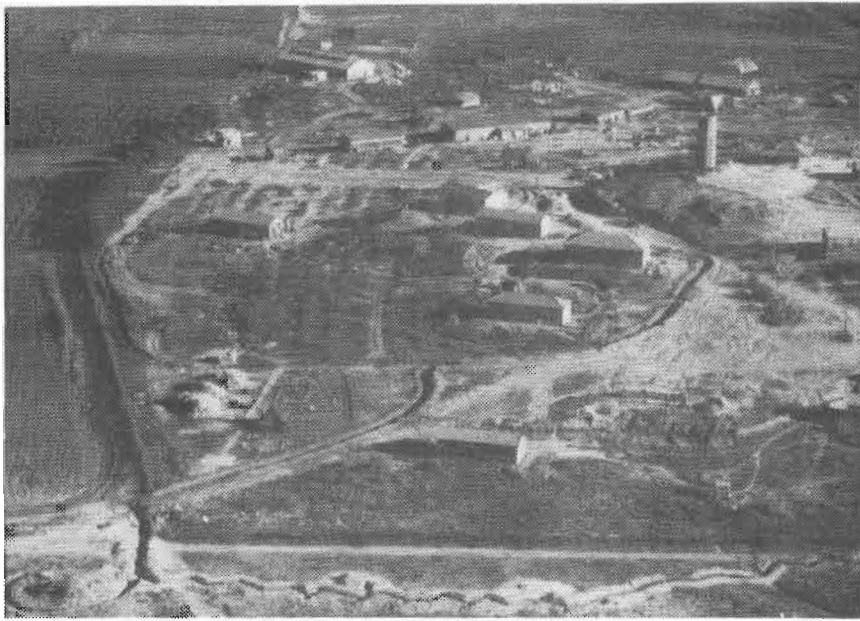
*** גיוס כללי בלילה לביצור נוסף של הנקודה...

0200: החלה פעולה כללית ומשולבת נגד המצרים. הדי היריות מכל סוגי בנשק

ממלאים את חלל האויר.

3.6

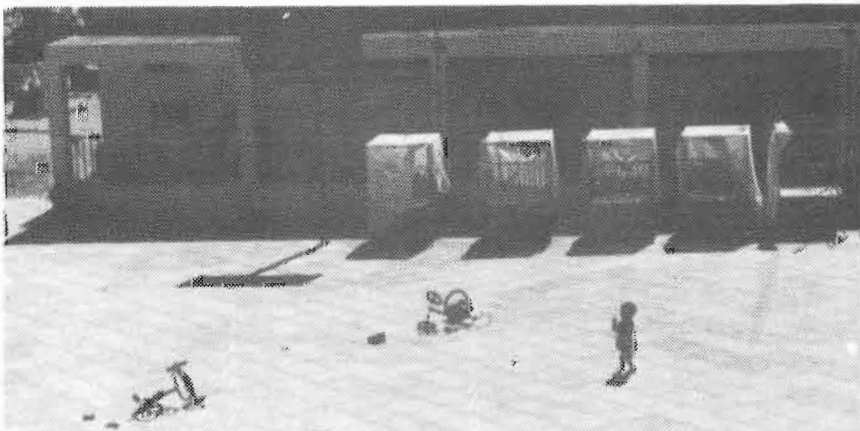
0800: המא"ז מוסר פרטים על מהלך הקרבות.

צילום אוויר של הקבוץ

ב"פנינולי" בבית ספר בחולון

בחצר בית הספר בחולון

1000: הקרבות שככו. הפוגה לכל אורך החזית.

*** אחה"צ מופיעים 5 מטוסים מצרים. הם יורים במכונות יריה.
*** מופיעים מטוסים ישראלים ועשרות "כוכבים אדומים" מתנפצים סביבם אך הם ממשיכים בטיסתם למטרה.
*** בלילה- למרות העייפות הרבה-ממשיכים בעבודות הביצור....

(על התל--4.6)

לילדינו בחולון

הערב אתם מקבלים את פני השבת בלי הוריקס, אך אל תהיו עצובים. תשירו, תרקדו ותשמחו. גם אנו איננו עצובים. אנו רק מצטערים, שאינכם יכולים להיות אתנו יחד. אך אנו מקווים, שהפרידה מכם לא תהיה ארוכה. נמצרים שבאו להרוס את חצור וקבוצים וישובים אחרים יגורשו חזרה למצרים וכולנו ניפגש שוב בבית. נקים מחדש מה שנהרס ונבנה בתים נוספים, נטע עצים, נרחיב את הרפת והלול...
ולא ניפרד יותר!!

*** קורט הועבר לראשון יחד עם שתי מכונות מהמסגריה. המכונות תמשכנה בעבודתן למען המאמץ המלחמתי של מדינתנו. עבודה זו תעסיק גם את חברת הנוער הנמצאת עתה בראשון.....

*** בשעות הפוגה, בלילה, ממשיכים בהוצאת רכוש ממחננו: בגדים מהקומונה וחפצים יקרי ערך שונים, כגון, מכונת הקולנוע, מקלטי רדיו, וכו'. כן ממשיכים להוציא חיטה.

*** גורל הצומח: הוחלט, שבמידה והתנאים ירשו זאת נשקה בגן הירק ובפרדס.....
פריחת הגלדילות במלוא עצמתן. העגבניות הבשילו.... בפעולה פרטיזנית הורדו עגבניות וחולקו לעמדות. העמדות קושטו בפרחים....

יומן הימים האלה

:4.6

לארוחת הערב ניתן מרק חם הפעם הראשונה זה שבוע ימים.... בלילה שוב נשמע ה"קונצרט" הרגיל. נמשכת הטרדת האויה וכמובן גם אנו מטרדים.
*** נקנו פתיליות וחולקו לעמדות. מעתה מגלה כל עמדה יזמה בגוון התפריט. עמדת הרפת התקינה מרק פירות משובח, הפל"מ הכין דייסה לארוחת הבקר, עמדת הכרם, "מרכז התה", הומה מרוב מבקרים הבאים לשנות תה, לראות את המצרים ולחטוף שיחה איסטרטגית.....

:6.6

עד שעה 1800 נורו רק 3 פגזים... תוקן קו החשמל למקלטים הגדולים...
1920 עד 1955 הרעשת תותחים. באותה השעה חגים שני מטוסי האויב ומטילים פצצות על בצרון.

:8.6

היום התקיימו אימונים אנטי-טנקיים. החברים למדו את השימוש המעשי בבקבוקי

מולוטוב. את הטנק של האויב ייצג הטרקטור טיפ ד. 9. הוא נפגע פגיעות רבות וישירות על ידי המתאמנים.

*** (בינתים ההפוגה הרשמית נכנס לתוקפה).. הופעל סידור העבודה. בכל עמדה נשארים אנשים די הצורך השאר ניתנים לרשות סידור העבודה המחלקם לעבודות ביצורים ומשק לפי הצרכים. עובדים 7 וחצי שעות ליום: בבקר השכם ובערב...
*** ביקור כתבים צבאיים: קבוצת עתוני חוץ ביקרה בחצור והתרשמה מאד מהרוח השוררת במקום... מערכת 'על התל' הציגה הצגה: הדפסת עתון בחזית ומאורע זה צולם....

(על התל 11.6)

במועצת המפקדים הוחלט להעביר לפי בקשת מוסדות הבטחון של המדינה) את הציוד והחמרים של "שביט" (מפעל האלקטרוניקה שלנו) למכון "זיו" ברחובות. עם המפעל יעבור שלום קס והם יעבדו בשירות המדינה.

*** ההפוגה: השיחה על צורת חיינו ועבודתנו בזמן ההפוגה לא תחקיילים עד שנברר באיזו מידה (באמת) ישנה הפוגה ומה דעת מפקדת הבריגדה על כך.

*** קציר: הוחלט לקצור את השטח הערבי שמשתרע ביננו לבין הקמפ. כמכין עלינו לברר עם המפקדה מה בדבר קציר השדות של ערביי יסוד....

*** תוספת ציוד צבאי: ציודנו הצבאי גדל על ידי תוספת של מרגמה "3 ורובה אנטי-טנקי (פילאט) עם כמות מתאימה של פגזים. שני הכלים האלה הם מתוצרת הארץ. מספר חברים קבלו את האימון הדרוש.....

*** חפירות: בכל המקומות המתאימים נחפרו כבר בורות לציד טנקים... מבצרים את הבאר... משלימים את חפירת הבונקרים.....

*** ביקור מפקד הדרום: אתמול ביקר אצלנו מפקד כחות הדרום, שמעון אבידן, חבר עין השופט. הוא בא בכדי לראות במו עיניו אם ה"נסים והנפלאות" שמספרים לו על ביצורינו הם נכונים.....

(מתוך מכתב של מוני אלמוג לאשתו וידה הנמצאת עם הילדים בחולון)
וידה, שלום,

מצבנו בחצור "מזופט"- כל הזמן שהמצרים קיימים ונמצאים באי שדוד אין כל אפשרות לצאת מהחפירות... יום יום כשמתחשק להם יורים מספר פגזים... כולנו כבר למדנו איך להתנהג: קודם שומעים מאי-שם את רעם הירייה, שוכבים מיד בתוך תעלה עמוקה, בבונקר או בעמדה או מקלט; ~~כעבור שניות שומעים שריקה מחרישת אזניים ואחריה ההתפוצצות.....~~

כל מחנה חצור זרוע רסיסים של פגזים. ההרס לא גדול אך בכל זאת ישנו רוח החברים טובה. כל החברים מחולקים בעמדות: 5 עד 7 איש בעמדה. כל החיים מתנהלים לפי עמדות. בקרבת העמדה לכל חבר יש בונקר: בור בעומק של מטר וחצי, בקירוב, עם גג מפח ועליו אדמה בעובי של חצי מטר. בבונקר הוא מבלה את כל היממה.

בשעות הפוגה נפגשים בעמדה, אוכלים, שומעים חדשות, מפטטים ומשתדלים גם לעבוד-
בעיקר בביצורים וחפירות....

בכל עמדה יש מטבח קטן ובחורה מטפלת באוכל. יש לציין, שאוכלים יוצא מהכלל
טוב.... מכיון שמים חדרו לעמדת הבנות הועברנו לשמירה על המחסום (בדרך למחנה
הצבא השכן). חפרנו בונקרים והקמנו עמדה. עבודה זו היתה קשה מאד: כל היום מושך
עד חושך חפרנו... בלילות אסור להעלות אור.... כעת אנו פחות או יותר מסודרים:
במשך היום שומרים 6 שעות ו-4 שעות עובדים בשעת הצורך...
.... במוחי מנקרת כל הזמן המחשבה שמצבכם בחולון גרוע משלנו. אני בטוח, שאתן חיות
במתיחות הרבה יותר גדולה. אנחנו כבר התרגלנו; מהרבה דברים כבר לא מתרשמים.
ואתן.... הציפיה הזאת לחדשות- בודאי זה מורט את העצבים....
.... את המצרים מוכרחים לחסל. אחרת לא יהיה טוב....
שלום ולהתראות, מוני

ועוד על הפינוי בחולון:

(מתוך מכתב של רחל לבנה, בספר "מכתבים מדרך חיים")
..... מאז הגעתי הנה היו כמה אזעקות ובקושי הצלחתי לישון קצת... המצב כאן קשה
יותר מאשר אצלנו בחצור. מטוסי האויב מבקרים מדי פעם את תל אביב ואינם פוסחים
גם עלינו. יש אזעקות ואז רצים עם כל הילדים (כ-80 ילד, וזה לא כל כך פשוט).
לקומה התחוננה של הבית ומנסים להשכיבם על הרצפה....
.... הבחורות כאן עמוסות עבודה ועייפות מאד. הילדים נמצאים באופן כללי
(פרט למחסור בהורים) במצב טוב. בית הספר הזה הוא מקום מצויין. אני חושבת, שלא
רבים הקבוצים והילדים שזכו לקבלת פנים ולתנאים כאלה בזמן הפינוי... ישנם
קבוצים שבהם כל אם נסעה עם ילדה והיא דואגת לו תוך הרגשה, שאם לא היא-הרי הילד
יופקר, ואין ארגון, אין טיפול ואין דאגה. אצלנו המצב באמת משביע רצון.
יולי: מתיחות החיים כאן בתום ההפוגה רבה מאד. כ-5-8 פעמים ביום יש אזעקות.
הילדים מתעצבנים... כאן בתנאים השונים- נוכח ניתוק גמור מהאבות וניתוק חלקי
מהאמהות-מבליטים הילדים את חולשותיהם....
...כשבאתי הנה מחצור נראה היה לי הכל זמני לגמרי ומשונה היה להשקיע
מאמצים, עבודה וכספים בכל מיני סידורים. עכשו מתברר שלא יתכן אחרת. כדי
לשמור על בריאותם של הילדים מוכרחים להבטיח תנאים סניטריים מינימליים.
...יש סיכויים שהכל יסתיים בכי טוב ועוד נשמח כולנו יחד... (רחל ליבנה)

יומן הימים האלה :

מראה המחנה הוא ללא שינוי. אותות ההרעשה נראים בבהירות על כל צד ושעל. מבחינה זו לא "הרויח" המחנה דבר מההפוגה... לעומת זאת נעשה כל האפשרי בענפים החקלאיים. בגן הירק מורידים יבולים מדי יום-יומיים ושולחים ירקות מכל הסוגים העירה. בבנות ממשיכים בעישוב וחריש וגם מורידים יבול... אף הכרם והפרדס זוכים לטיפול. בשטח הבטחון ממשיכים כל הזמן בעבודות הביצור, חופרים עמדות לפיאטים, מעמיקים את תעלות הקשר ועושים הכל כדי שמצבנו בתום ההפוגה יעלה במידה רבה על מצבנו בראשיתה.

עם התחלת המלחמה ירדנו כולנו ל"מחתרת" וחיינו "מתחת לתל". עתה עלינו שלב אחד: אנו חיים סביב התל: חדר האוכל הועתק לגן הירוק וחדר הקריאה חדש את קיומו בגנון. פסגת התל עזובה- רק התצפית התמידית נמצאת במרומי הבריכה. נקוה שלא יארכו הימים ושוב נעלה שלב: נעפיל אל ראש התל. אז גם ישובו ללדינו הביתה.....

*****חלק מחברת הנער חזר:** השבוע חזרו מראשון 10 נערים. הם עובדים 5 שעות ולומדים 3... הם המבוגרים בחברה והמגמה היא לאמנם ולא לפנותם במקרה של חידוש הקרבות- אלא לשתפם בהגנת המקום.

***** הקציר:** עם כיבוש הכפר יסור על ידל צה"ל קבלנו חזרה את החיטה, שהערביים קצרו בשזותינו בקרבת הכפר. עתה אנו ממשיכים בקציר במלוא התנופה. התבואה נמכרת מיד ויצרה היא שהמשאית לא מספיקה להוביל....

***** הרפת:** מפוצלת ל-3 חלקים: בגדרה- 15 פרות ו-3 עגלות. האספקה בעיקר חציר וסלק בהמות המובאים מחצור. בחצור: 5 פרות, מהן 4 חולבות, 4 מבכירות ו-9 עגלות. בראשון: 16 עגלות. הן מוזנחות ומצבן אינו משביע רצון....

***** לול:** למרות הרעשת התותחים המשיכו התרנגולות להטיל ביצים באחוז משביע רצון. מכונת היציקה: מוסדות הממשלה הציעו לנו שנחכיר להם את המכונה עד סוף המלחמה, בתנאי שלמכונה יתלוה חבר שלנו... באופן עקרוני סוכם: ישלמו לנו דמי-פחת של המכונה בהתאם לתנאים המקובלים וכן דמי שימוש לפי תוצרת המכונה. המכונה תועבר מחצור למקום אחר.

***** נגריה:** יש לחץ בלתי פוסק לספק ארגזים ל'תנובה'... השלמנו השבוע דפיקת 3000 תיבה.

החלטות ועדת החירום:

שבתות: החברים יקבלו 3 שבתות לחודש. מדי 10 ימים יוכל כל חבר לקבל חופשה של 24 שעות אחרי אישור של מפקד המקום. היוצא לחופש מקבל תלוש-נסיעה (לא כסף) וגם 100 מיל.

הנעלה: לא ייקנו כל נעלים או סנדלים חדשים ומבקשים מהחברים לא לפנות לגזבר בענין זה.....

שחרור אמהות: ו' החינוך תבעה לשחרר (מחצור) את האמהות לילדים עד גיל שנתיים. ו' החירום דנה בדבר ולא ראתה טעם בהעמדת השאלה בצורה זו. היא מבינה את התביעה לשחרר מכל משפחה את אחד ההורים אך דבר זה היה מוציא אנשים רבים ממערכת ההגנה של הנקודה. לכן הוחלט: כל זמן שלא תבוא תגבורת מהחוץ אין לשנות מהנהוג הקיים. תיערך רשימה של חברות הדרושות למערכת הבטחון בחצור (כ-30) ולא יקבעו לגבי שיח-וורן כל נימוקים.....

הופרה ההפוגה!!!

הבקר נראו 3 ממוססי האויב כשהם מנמיכים טוס מעל לבאר-טוביה וכפר וורבורג. אח"כ סיירו גם מעל לחצור. בצהרים הודיע הרדיו על הפרת ההפוגה על ידי המצרים ועל הפצצת באר-טוביה וכפר וורבורג.... בחצור לא שודרת עתה כל מתיחות מיוחדת אך כל החופשות בוטלו והחברים שעמדו לצאת לביקור ילדיהם בחולון- עוכבו. הוכרז מצב הכן אך לפי שעה לא ניתנה הוראה להתייצב בעמדות.....

"בית חולים 'דבורה' הבית השני הוקדש לבית חולים ובו רוכזו כל חולי חצור... זה מקל על הטיפול וחוסך הרבה ימי עבודה....."
עמרי בחצור: בין הילדים "הגדולים" הוא הראשון שבא לבקר בחצור מאז הפינוי. הוא סייר במשק, ראה את ההרס אך את רשמיו שמר בלבו.....

שוב במלחמה!!!!

(על התל 9.7)

הבוקר עם דמדומי שחר נכנסו החברים לעמדות. אחרי 4 שבועות של "הפוגה"- תפשנו שוב עמדות כשהרגשת הבטחון התחזקה בנו. במשך הזמן בוצרה חצור ואף הוסיפה ציוד רב כמות ואיכות. לא בודדים היינו עתה במלאכת הביצורים. פועלים רבים- ותיקים בארץ ובעבודה- גוייסו לחיזוק עמדות היישוב מול האויב המצרי. יש לציין בסיפוק שהללו עושים את עבודתם כראוי.....

אך עם כל מה שעשינו לחיזוק כח עמידתנו- לא זנחנו שטחים אחרים: ...עשינו לשמירת והבטחת הרכוש. כל מה שניתן להוציא ושאינו דרוש כרגע בחצור- פונה. מחסן בגדי החורף הועבר לראשון, שארית הרפת הועברה. כל דבר בעל ערך הניתן להעברה הוצא. אין בדעתנו להפקיר את רכושנו להרעשת תותחים. ...כ"ב? ים ורגילים" ירדנו למקלטים ולמחילות - כמנצחים נעלה מהם!!

*** בשיחת הקבוץ הוחלט: בתקופת החירום תפעל כמוסד מרכזי בקבוץ אך ורק ו' החירום. בזמן פעולתה של ועדה זו לא תפעל מזכירות הקבוץ. מועצת המפקדים תפעל ותחליט רק בשאלות מקצועיות. הרכב הועדה: גושו, ז'קו פ., ברמה, אברהם, אליהו|חבר מזכירות חולון..... עקב מצבנו המיוחד החליטה השיחה לענות בשלילה על תביעות שונות של המוסדות המרכזיים: לא נוכל לשלוח שליח

למקסיקו) אנו תובעים את החזרתו של נני משם (במועד) לא נשחרר את לובקה לעבודת הסברה בקרב הפלמ"ח ואף לתנועה בארץ לא נשלח שליח מביין הלוחמים....

(על התל 16.7)

אחד מהורי כל ילד מחוץ לנקודה: בשיחת הקבוץ שדנה בשיחרור אחד מהורי כל ילד מתפקיד הגנה בחצור התקבלה הצעה זו. החלטה זו אינה חלה על 3 החבירות מהעזרה הראשונה.....

יש להבהיר, שהחלטה זו איננה אומרת, שאחד ההורים יימצא דוקא עם ילדיו בחולון אלא שאחד ההורים לא יימצא בחצור.

***הקבוץ מגוייס מה-1 ביולי: לפי הודעת ר' הבטחון של המרכז החקלאי נחשב קבוצנו למגוייס מתאריך זה. כלומר, הוא יקבל מהצבא הספקה מלאה, הספקה קטנה ומשכורת של 2 לא"י לאדם מדי חודש.....

יומן הימים האלה

חלף שבוע מאז תום ההפוגה וחידוש הקרבות. בתקופה זו לא סבלה ^{הצננה} רב מהמצרים. למעשה היינו רק עדי ראיות ושמיעה לקרבות שהתחוללו בסביבה. ראינו את מטוסי האויב כשהם מרעישים את משלטינו וקוי ההגנה שלנו וכן ראינו איך מחלקה מצרית נחלה תבוסה על יד ברקה. (הכפר הערבי השכן)...גן יבנה מוטרדת בקביעות באש תותחים המכוונת אל מגדל המים.....בחלקנו נפלו רק כמה פגזים, שלא גרמו נזק רציני. אחד פגע במישרין במקלט המטבח...פגז אחר נפל בין הגנון והפעוטון וזה האחרון נפגע קצת. עד כה היה זה בית הילדים היחיד שלא נפגע. אתמול לפנות ערב היתה אצלנו התרגשות קלה: כמה משורינינים מצריים התקרבו למשלט שלנו בביתני (כפר כשני ק"מ דרומית מהקבוץ) אך עד מהרה חזרו על עקבותיהם...

**תוספת נשק: בשבוע האחרון קבלנו תוספת של רובים אבל נאמר לנו שאלה

וגם התוספות הקודמות ניתנות לנו רק בהשאלה.....

*** אימונים: השבוע נערכו אימונים למפקדי העמדות ולאנשיהם. האימונים הקיפו

גם את אנשי הנשק הכבד. כן נערכו תמרוני אש בכל סוגי הנשק...בשבוע הבא

יכללו בתכנית גם עובדי השירותים.....

*** קרט מדי שבוע: נעשה סידור לקבל סרט קולנוע חינט מדי שבוע...ההצגה נערכת

תחת כליפת השמים על יד בית החשמל.

*** הקציר: למרות סיום ההפוגה המשיך הקומביין שלנו בקציר השדות בעורפה של חצור.

עד כה שלחנו 150 טון חיטה.....

*** ביקור עתונאים: כתבים צבאיים ישראלים ומחול"ל סלירו היוו בחצור. הם

התענינו מאד בחברים האמריקניים שלנו ושאלו מה הם הושבים לעשות בתום המלחמה,

והאם הם עומדים לוותר על הנתינות האמריקאית ולקבל את נתינות ישראלית.....
*** אל המרחב: המפקדה שלנו ששכנה עד כה ב"מאורת עכברים" עומדת לעבור לדירה

חדשה, בטוחה ומרווחת.....

אחר הצהריים נפלו אצלנו 10 פגזים!

"...המטרה העיקרית שלהם היתה הבריכה (מגדל המים), אבל הם טרם הצליחו להוריד אותה או אפילו לפגוע בה. אתמול בערב שוב התחילו בכיוון הבריכה אבל היא עומדת וזו היא גאותנו הגדולה. על אף הבתים והצריפים ההרוסים הבריכה עומדת....
זה כל כך מחזק את רוחנו!!!"
(מתוך מכתב של נחמה לאחיה בתל אביב)

ושוב על הפינוי בחולון:

(מתוך מכתב של שרה אשל לאלה הררי באנגליה 20.7.48)
...על חיינו פה (בחולון) - די מוזר; די עגום. וחיים. הנה בחדר שבו אני שוכבת עכשו 12 מיטות, פְּחוּלָה העבירו אותי לחדר "שקט" עם "מעט חברות"... (בחדר שבו אני ישנה כרגיל - 20 מיטות:) אולם ספורט עצום של בית הספר עם כל המכשירים - עם קומונת ילדים וקומונת חברות.... עם ילדים מסתובבים הלוך ושוב... עגלות וקורקינטים.....
האווירה לא רעה, לי נראית אפילו טובה. כלומר, איש אינו דורך על יבלות רעהו - יש לו די יבלות משלו. הדברים משתנים עם כל "הפוגה" - עם כל גל של ביקורים ומחליפים מחזור. לפתע מרגישים אוירה דרוכה.... אך ברגע שפגה המתחות מתחיל החש-בון; מדוע, בעצם, פלונית אלמונית נמצאת עם הילד שלה וילדי סובל. מתחילות חופשות וקשה להתאפק, ונדמה לך שקופחת... ובאמת יש כאלה המסתדרים, בגלל סיבות אוביקטיביות מוצדקות, להגיע ראשונים הנה... והחרדה לילדים רבה, גם די מוצדקת. אם כי הילדים עוברים את הדבר, לעת עתה, בלי זעזועים מיוחדים. אך מי פתי ויאמין, שזה לא ישתקף בחיהם בעתיד.....

(על התל 8 ביולי)

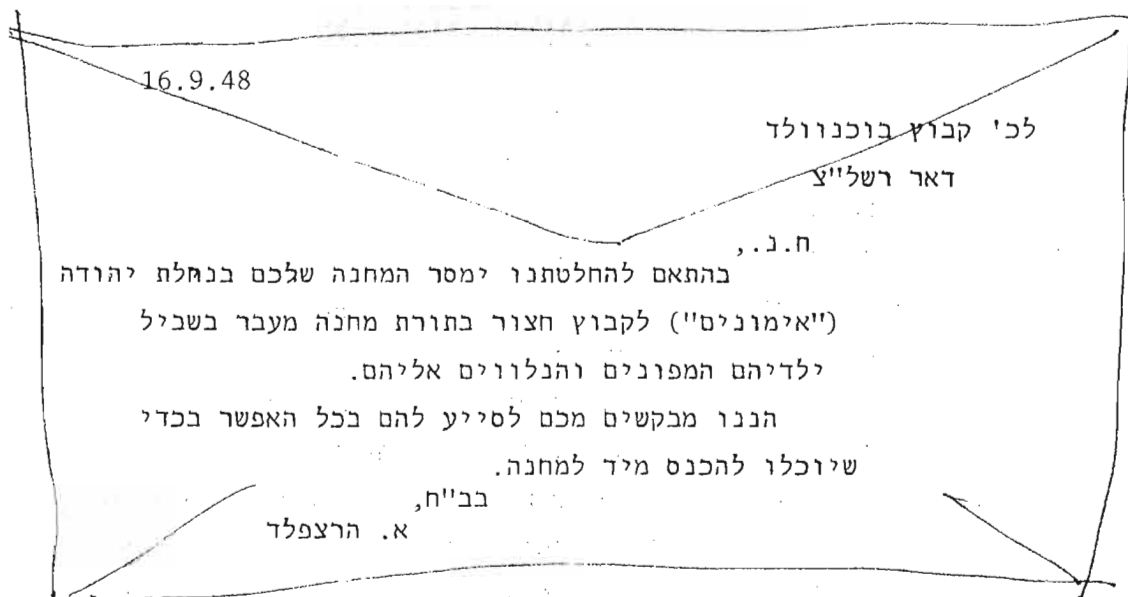
....אנו מתכווננים לסיום ההפוגה. האויב מקדים פיוס ונוחל מפלה רצינית בבית-דרס.חצור מופגזת רק במנות קטנות. באחרונה נפצעו לזר ויהודה א. פצעים קלים.....

(מתוך מכתב של אלנה בארי לבבי באנגליה):

.....עם התחלת שנת הלימודים באמצע ספטמבר נצטרך לעזוב את בית הספר בחולון. אך המחשבה המטרידה ביותר היא על מלחמת חורף. הן כל החפירות שלנו - והן רבות ודי עמוקות - תתקלקלנה ותתמלאנה מים ואי אפשר יהיה לשכון בהם....
עובדים עכשו במלוא הטמפו בענפים... רוב החברות בחולון, הן משום, שהעבודה

הבלתי נורמלית בבית הילדים דורשת זאת והן בגלל ההחלטה, שלכל ילד יהיה הורה מחוץ לנקודה. על הנושא הזה הרבינו להתווכח, אך יש לי רושם, שבסוף התקבל דבר אשר אף אחד רצה בו. ההחלטה היתה מכוונת לשעת סכנת חיים, בכדי למנוע אובדן שני ההורים, אך, משום מה, הגשימו את זה גם עכשו. על ידי זה נוצר מצב עבודה ומצב חברתי לא נורמלי בשני המקומות גם יחד.....

.....אתם רואים, איפה, את מידת הפיזור: חצור, חולון, ראשון, גדרה (הרפתנים), המגוייסיים, השליחים. דבר זה מטביע את חותמו על שיחות הקבוץ המעטות המתקיימות. אין לי רצון לבכות בפניכם אך עתה עם החזרה לצורות ה"ממשל" האזרחית מתגלים שוב כל אותם הניגודים שעליהם כתבתי לכם לפני פרוץ המלחמה. בימים אלה עזבו שתי משפחות...רווחות שמועות שזה עוד לא הסוף.....

(על התל ראש השנה)

.....מתקבלות ידיעות על הכנות למתקפה בדרום. הקבוץ נתבע לגייס מחלקה

למשך שבועיים.....

(ונחזור קצת אחורנית:)

לגרעין-תנחומים. (ההכשרה המגוייסת שהיתה אצלנו זמן קצר). רק זמן קצר שהו עמנו. סערת המלחמה סחפה אותם בעודם מניחים יסודות חברתם. לא זכינו לטפח את הגרעין הראשון שלנו כאשר עם לבבנו. בטרם הכו שרשים נעקרו וטולטלו על פני שדות המערכה-ונתנו קרבנות: 3 מחבריהם נספו בהגנת ישובינו בנגב...

יהי זכרם ברוך!!

*****ו' החירום החליטה:..... 9 שעות עבודה ליום, 3 שבתות לחודש, שמירה אזרחית

וביטול החופש השנתי (מתן מספר מזגבל של ימי עבודה לרשות ו' הבריאות לחלוקת חופש-הבראה)

*****רכוש נטוש":...ערב המלחמה עמדה להתקיים בקבוץ שיחה על הנושא: "יחסינו אל

הרכוש הנטוש" (אז קראו לו "רכוש האויב"). שיחה זו בוטלה. המלחמה והתפתחות העניינים

סביבה נתנו, כאילו, פתרון לשאלה זו. אך צצה מאליה שאלה כללית יותר ורחבה מהקודמת ;
אי הגבול שעלינו להציב בפנינו כאשר אנו עושים להחזרת הנזק שנגרם לנו בפעולות המלחמה?
(גוש)

(מתוך חוזר של מזכירות הועד הפועל של הקבוץ הארצי)

(בענין הרכוש הנטוש).....כידוע נמצאים בידי חברי קבוצינו חפצים שלקחו
כשלל מלחמה או כביזה מן הרכוש הערבי הנטוש.

טעמים רבים אוסרים עלינו את ההנאה מהשלל; חינוכיים, מוסריים,
פוליטיים וקיבוציים. אין אנו זקוקים לשלל האויב כדי להפגין את נצחונותינו
וחפצים, שהיו שייכים לאוכלוסיה ערבית בלתי לוחמת ודאי שאינם צריכים
לפאר את חדרינו ולהיות בידי לדינו.

זכות השימוש ברכוש נטוש לתועלת הכלל ולמען מאמץ המלחמה נתונה
בידי מוסדות המדינה. מלקוח פרטי כמוהו כשוד של רכוש זר. בחיי הקבוץ
פירושו גם חתירה תחת יסודות השיתוף והמוסר הקבוצי.

אי-לזאת החליט הועד הפועל....:

א) יש לאסוף, בפיקוחה של ו' החברים, את כל החפצים מרכוש האויב
הנמצאים ברשותם הפרטית של חברי הקבוץ.

ב) חפצים פחותי ערך יש להשמיד מיד.

ג) חפצים בעלי-ערך שימושי יופקדו במקום מיוחד עד אשר יוחלט במוסדות
התנועה מה ייעשה בהם.

על הקבוצים לשקוד על ביצועה הדייקני של החלטה זו.

יומן הימים האלה

(16.7)

בין השעות 6-7 לפנות ערב הומטרה אש תותחים על המשק. נפלו כ-50 פגז.
אחד נפל על גגון המרפאה מכוסה רק 30 ס"מ אדמה- ולא אירע דבר!

(24.7)

בני פורת ניצל בנס!... אוירון מצרי הטיל פצצה על העגלה בה הוביל ירק
לרפת בגדרה. נער מגן יבנה שנסע עמו נפצע קשה ומת אחר כך מפצעיו. בני יצא
בשלום ללא שריטה.

**** ב-1815, שלשת רבעי שעה לפני הכנס צו הפסקת האש לתקפו, נורו לפתע 2 פגזים
על המחנה שלנו. באותה השעה ישבו חברים רבים על יד שלחן העפר של הפל"ם ושתו
תה. הפגז נפל במרחק של כמה מטר מהם. יהודה ולזר נפצעו והועברו לבית החולים.
****האויב משלם! זמן קצר לאחר זאת התנהל קרב אוירי חד וחריף בין 3 מטוסים
משלנו ושני אוירוני האויב. אחד מאוירוני האויב נפגע כשעשן שחור יוצא מזנבו...

(9.10)

מופגזות קשה באר טוביה וגן יבנה. מוכרז על מצב הכן. אנו חוזרים לחיי

עמדות ומקלטים.

(11.10)

המחלקה המגוייסת שלנו יוצאת: 31 חבר וביום הכיפורים מגיעים למשלט. (נמסר

לנו שהוא בסביבת נגבה)

(14.10)

מתחדשים הקרבות לפתיחת הדרך לנגב ולהבסת הפולש.

בימי סוכות עוברים הילדים מחולון ל"אימונים" בנחלת יהודה.

(26.10)

המחלקה המגוייסת שלנו משתחררת וחוזרת הביתה. רק 30 חבר

(קטעים מתוך מכתבים של שרה אשל לאלה ובבי באנגליה):

(23.10).. ג'יברי נפצע קשה במשלט בנגב טרם הספיק לקפוץ לתעלה.... מכתב אשל לך,

כמובן, לאחר שנדע מה אתו.... לכשלעצמי ברור לי עד אימה...

(25.10)

.... אין לי סבלנות לכתוב. מחר תקראו כבר בעתון שג'יברי איננו....

(מעל התל:)

(28.10)

המצרים מפנים אך משלט 69.

(30.10)

אישוד פונתה. הוסר האיום הישיר מעל חצור. במרץ מתחילים בתיקונים.

(ושוב מתוך מכתביה של שרה אשל:)

(30.10) (ראשון לציון)

..... עדין לא עבר שבוע ממותו של ג'יברי. נדמה היה לי שנשגע מחרון

וזעם, שהפעם הכאב על אבדן ה טוב באנשינו (לאחר ששכלנו כבר כמה טובים, וטובים מאד) - ישכור אותנו לחלוטין.

וראי את תולדות הימים האלה: ציום ג; הלוויתו של ג'יברי בחצור, ובאותו

הערב חזרו בחורינו מהמשלטים.... באיזו שמחה התקבל האוטו - שמחת הילדים

והחברות לבוא ה-30 מהמשלט.. אמנם, יצאו 31- אך ברגע זה רצון החיים של

ה-30 השכיח את מות האחד.... רעש והמולה בחדר האוכל; צ'יזבטים מהנגב...

ובכלל- מגודלי זקן ומלאי רשמים חזרו- והיתה שמחה שרויה במחננו....

למחרת בבקר העירו אותי צעקות שמחה, מחיאות כפיים, ריצה, קול ששון.

מה קרה? אישוד בדינו!! וערב אחרי זה- מהמפקדה רומזים, שנוכל להתכונן

לחזור לחצור....

תמה ונשלמה פרשת הפינוי והילדים חוזרים הביתה!!!

(על התל) עם שוב ילדינו.....

למעלה מחמשה חדשים עברו מאז ליל הפינוי עת ראינו את הטור המצרי עולה מהדרום על כביש החוף. כחטף ירדה עלינו סכנת ההתקפה והפגיעה הישירה. למדנו לחיות מתחת לאדמה והפכנו את החצר ללבריט של תעלות ומחילות, עמדות ומקלטים. חרקנו שיניים למראה ההרס וניצלנו את רגעי ההפוגה להמשך הבנין. --- עד אשר שוב נוקתה ארץ פלשת מרגל הפולש המצרי. עתה מחסלים את גולת "חולון-אימונים". שוב מאחד הקבוץ את פזוריו לקראת ימי בטחון, שלום וביצור פנימי.

(מתוך מכתב של רחל סלע לאלה ובבי):

...היום נראו חוזרות המכוניות העמוסות עם מיטות ילדים עם מיטלטליהם עד למעלה מהגבול האפשרי, ואחריהן אוטובוסים עם אמהות וילדים עלו במעלה הגבעה המרושתת חפירות ובונקרים. אבל על בתי הילדים ובתי השיכון אין להכיר, כמעט, את אותות המלחמה כי הכל תוקן ושופר ושוב נישאת בחצור רינת הילדים ובכפם...
 ...ביום כזה שוכחים הכל ושוקעים תוך סיפוק ונחת בעבודת יום יום אפורה.
 וכמה חברים, בדרך ספונטנית לגמרי, ביטאו זאת: "כמה עוד צריך להספיק בחברה ובחינוך!!!". שנה תמימה נגזלה מאיתנו בצורכי גיבוש והרחבה... ערכים נתרפטו, החברה נדלדלה באותם ששת חדשי נדודים וחיי "קסרקטין" של הבחורות.....

(14.11 מתוך מכתב של אלנה בארי)

.....נמצאים בחוץ רק כ-15 איש, חלקם בצבא וחלקם בפעולות אחרות. שלשום התקיימה מסיבה לכבוד החזרה הביתה. מצב הרוח היה מרומם. היתה שירה, הקראה, נגינה ופנס קסם עם תמונות צבעוניות. ...אמנם, טרם תוקנו כל החורים. עוד אפשר לראות את עקבות הפגזים באי-אלה צריפים ובנינים. גם התעלות טרם נסגרו. חלק מהמקלטים משמש מפלט לרווקים מחוסרי גג וגם אל הבית הערבי שבכנות נכנסו לגור.מצב הבטחון שלנו שפיר. אמנם מדי פעם נשמעים הדי "כיס פלוג'ה", אך מאז חיסול משטרת נגבה המפורסמת נשמנו לרווחה. אך הקשיים והמבחנים רק עכשו מתחילים. כי כל זמן המלחמה הזנחנו את פתרון הרבה בעיות וגם לא היה מקום לתביעות רבות. עתה לא נוכל להתעלם יותר גם מאותו השטח אשר מסביבו התנהלו אצלנו כל השנים ויכוחים אין ספור: סיפוק דרישות הפרט.....

ובסיום:

דברים ביום הילד... ט"ו בשבט... 25.2.49 :

שוב אנו שותלים עצים כשם ששתלנו אשתקד. אך שנה זו שעברה עלינו - שנת מאורעות מיוחדים היתה. נסיון זה, שהתנסינו בו - נתפלל שלא להתנסות בו יותר. אך ככל נסיון קשה, הרי זה מבחן. לפני 7 חדשים הלכנו לפינוי, קרי: היינו לפליטים, הילדים והמטפלות. החוויות, שעברו עלינו היו קשות במידה כזו, שנדחה הרצון לשוב לחקור ולסכם את תקופת הפינוי. אולי, כשנתרחק יותר מתקופה זו נוכל לנתחה ולסכמה ביתר אוביקטיביות.....

דרכים שונות למאמץ המלחמה. מי בבונקר כחצור ומי שנרעד עם כל אזעקה בחולון, כשחיי הילדים נתונים לאחריותו. מבחינת המשא הנפשי היה הרבה יותר קשה להיות בחולון, גם עם ה"טור" לא נראה לעין. החיים בפינוי העמידו בפני ביקורת הרבה יסודות חינוך - בעצם - כל מה שעשינו עד אז - והעמידו בפני מבחן קשה מאד. כל מטפלת ועובד חינוך בפני עצמו. הצורך לשמש בשביל הילד הכל: האם, האב, הבית, התנאים הרגילים - עוררו וגבשו את כח הסבל והעמידה. ... לפתע פתאום צריך היה צבור המטפלות הקטן לפתור את כל שאלות קיומנו כפליטים, להתגבר על קשיי הדיור, המחלות ועל ערעור בטחונם של הילדים. ויש לציין שהן עמדו במבחן זה בעוז, בהכרת כל מלוא תפקידן - ושווי המשקל נשמר בכל תנאי.

הילדים הגיבו קשה. אך יותר מהפחד בפני האוירונים והאזעקות נוקב היה הפחד מפני אבדן הורים. גם ההתמסרות הגדולה ביותר של המטפלת לא נטלה את החריפות מהפחד היסודי הזה. מענין, שהילדים הגדולים סבלו מזה פחות מהקטנים.....

..... עוד לא חלפה שנה מיום בו ניתן צו הפינוי לילדינו ושוב אנו חוגגים את יום הילד בבית. הבונקרים, מבצר החברים בתקופת המלחמה, הולכים ומתפרקים. חפירות ההגנה הופכות לגינות נוי. הילדים חזרו לשיווי משקלם הנפשי ובטחונם חזר אליהם. נטעו עצים ונשתלו שיחים. בכל הרגשת העתיד שלהם ושלנו.

(שולמית מאירי)

..... במסיבת ריקודים... ישב שם בחור מא"י, איש הפלמ"ח, וחברי פנו אלי בלי הקדמות: "האם אתה מוכן לנסוע לארץ ישראל?". השאלה היתה "דהגרית" ואני בו במקום נתתי את הסכמתי....
זה היה בסוף מאי 1948.....

נאמר לי להכין את ניירותי מיד כי ב-10 ביוני אנו צריכים להיות ברומא. הייתי אז סטודנט באוניברסיטה והייתי באמצע הלימודים.. התלבטתי איך לפנות להורי עם הודעה כה מפתיעה. התחלתי לטפל בניירותי בלי לספר על כך להורים. הם הופתעו, אמנם, אך למרות זה אבי מיד הסכים ואיחל לי דרך צלחה....

פגשתי בחברי הקבוצה... חלק מהם היו חברי תנועות נער, וחלקם כבר עברו הכשרה צבאית. לאחר שקשר דיפלומטי עם הארץ טרם היה- בקשנו ויזה לאנגליה- כאילו לאולימפיאדה- וניצלנו ויזת מעבר לאיטליה.

נתכנסנו במחנה בצפון איטליה והגענו ארצה מןציה... בארץ שוכננו במחנה בבית ליד, שם נפגשנו עם מפקדי הפלמ"ח ולאחר יומיים הוטלנו לחזית לטרון... (באנו עם מזוודות מבלי לדעת בדיוק מה מצפה לנו). הכשרתנו הצבאית הסתכמה ברוב המקרים במספר ימים.

חדשיים היינו בבית ג'יז ליד לטרון. לאחר מכן הוחלפנו וירדנו לגבעת ברנר ושם באמת קבלנו הכשרה צבאית. המחלקה שלנו היתה מחלקה פורצת-דבר המעיד על טיב החומר האנושי שבה. צורפנו לחטיבה 10-"הראל"; היינו ב"דרך בורמה". ביחידה הזאת הייתי עד לפירוק הפלמ"ח. בדצמבר ירדנו לנגב ועד לאל-עריש הגענו.

לא ידענו מילה בעברית. המפקד שלנו היה צבר וסגנו היה בחור יווני! שידע לדינו (שבה הרבה מלים בספרדית). פקודות למדנו בעברית והסברים קבלנו בלדינו... מפקד הפלוגה שלי היה דדו (דוד אלעזר).....

ועל עוד שני חברים שהיו בחו"ל אז....

(בבי ואלה היו אז בשליחות השוה"צ באנגליה) בבי מספר:
... ידיעה על פרוץ הקרבות קבלנו ממקורות ערביים. למשל, כיום הראשון של הקרבות: על כך, שחצור ופתח תקוה נפלו לידי הצבא המצרי. לאט לאט למדנו לפרש ולהבין את האמת והנכון מהידיעות הכוזבות השונות.
כשדרשנו לחזור ארצה הוטל עלינו, נוסף לעבודה החינוכית הרגילה גם לגייס מתנדבים. (ידוע לי כי אחדים מאלה שגוייסו נפלו בקרבות). הייתי הגייס הראשי במנצ'סטר. בסמכותנו היה כל צפון אנגליה וגם אירלנד.
באחד הימים התיצב לפני אירי אחד. שאלתי אותו: "מה מניע אותך להתגייס, הרי אינך יהודי?" תשובתו היתה קצרה וחותרת: "מרבצים שם לאנגלים

זו מצוה לאירים... "כל המתנדבים קבלו כרטיס נסיעה הלוך וחזור
לפריז, כאילו הם יוצאים לטיול... עיקר מאמצינו היה לגייס טייסים
שרתו בר.א.פ.

אברהם קרני מספר:

בעת פרוץ הקרבות הייתי באיטליה. (אברהם היה חבר ותיק בפל"ים)
תפקידנו היה הובלת נשק לארץ. שם נודע לנו על התקדמות הטור המצרי.
ביום הכרזת המדינה ישבנו יחד במצב רוח קשה מאד. בנמל קטן
ביוגוסלביה העמסנו נשק צ'כי. פרטיזנים יוגוסלביים שמרו על הנשק
ואנו העמסנו אותו.....
היה אמברגו וחששנו מאניות בריטיות..... (לכן) נאלצנו להפליג
לאיטליה בכדי להשיג תפ"א ובצל חצי רקובים שבהם רצינו לכסות את הנשק.
משם הפלגנו ארצה. זה ערך כשבוע ימים. בדרך קלטנו ידיעות רק ממקורות
אירופיים וכל הזמן חששנו, מי יודע מה יהיה המצב כשנגיע לתל אביב.
התקרבו לנמל והנה באה לקראתנו סירת מנוע. מכשיר האלחוט שלנו היה
מקולקל. הודיעו לנו להשאר בים הפתוח ולא להתקרב לנמל בגלל סכנה של
הפצצה מהאוויר. חששנו שלא נוכל לפרוק בלילה אחד את כל הכיסוי של התפ"א
והבצל. ארגנו את המלחים והשלכנו את כל הנ"ל לים.... 3 ימים
המשכנו ככה: ביום יצאנו לים הפתוח ובלילה פרקנו את הנשק. בינתיים
קבלנו מכשיר קשר ונודע לי על הפגזת חצור. על פינאי הילדים לא
ידענו. בהרגשה כבדה ביותר הפלגנו חזרה לאיטליה.

3 פעמים חזרתי להוביל נשק בסוף בקשתי להשאר בארץ והמשכתי

לשרת בחיל הים.....

(הקטעים הנ"ל הופיעו בעל התל ב-22.4.66)

במשלח

על ההתרחשויות בקבוץ בחצור וב"פינוי" בחולון
בזמן המלחמה אנו יודעים בעיקר מעל דפי "על התל"
ומהדפים הכתובים-ביד של "מתחת לתל". אך באותה
התקופה פעלו יחידות של חברינו שגויסו לצה"ל
לתקופות מוגבלות. על יחידות אלה לא דווח בכלל
בעלון הקבוץ (אולי בגלל המסורת של "קונספירציה"?).
הקטעים הבאים נכתבו שנים רבות אחרי המלחמה.
יש, אמנם, חפיפת מה בין הקטעים השונים אך מכולם
יחד אפשר לקבל תמונה יותר שלמה של היחידות
המגויסות שלנו.

סיפורה של כיתה (דברי לובקה סטרנין במסכת יום העצמאות 1980)

זהו סיפורה של כיתה ממרחק של 32 שנה: קטעי זכרונות ורסיסי תמונות של
הוית ימי תש"ח. יתכן ומסכי הזמן מעמעמים דיוקן של אירועים וודאי הוא שיש כאן
ערוב של רגעי צחוק ומשובה עם תחושות של פעמי שעת שגב וגדולה.....
בימי מאי המוקדמים של 1948, כאשר התפוררו לחלוטין סדרי השלטון הבריטי
בארץ, התעצם המאבק על השליטה בדרכים ועל כתמי רצף טריטוריאליים בין כחות
ההגנה לבין הכחות הערביים הבלתי סדירים כאשר איום הפלישה של צבאות ערב על
הסף. באותו הזמן גוייסה כיתה מחברי חצור והם: שומר, מ"כ, מונקה, גורן, אייבי כ,
חיים טל, משה נחתומי ולובקה. היא סופחה לגדוד 53 של "גבעתי" והתחלנו בקרבות
זעירים בסביבה.

הקרב הראשון היה בבית דאראס במגמה להשתלט על מחנה הצבא וגם על הכפר.
מקרב זה זכורה לי גדר משוכה ארוכה, פרה בודדת תקועה אי שם בשביל, התלהבות יתר
של שומר הצועק "קדימה", טרטוריו הקצרים של הברן וחזרה למחנה סמוך לבאר טוביה.

עם בקר "מרדנו". בימים ההם כשהארעי גבר על הסדירות והכל היה בהתהוות-
חצה את הכיתה וכוח עמוק. זוכרני עוד בימי ההתארגנות הראשונים בגדרה עת התחילו
לספר כי במסגרת הגדוד ינפקו לנו נעלים ובגדים! אמרנו: לא! בבו להלחם, הבאנו
אתנו נשק משלנו- נעשה את המלאכה, וזהו! אין מה לדבר על סדירות, וכו', וכל
הגיבונים. והנה, כאשר בבוקרו של יום לאחר קרב בית דאראס התחיל שומר המ"כ
שלנו להעיר אותנו בהתלהבות הצבאלית המקצועית להתעמלות בקר- אמרנו: "עד כאן!
יש לך איזה קרב בסביבה - בבקשה! אבל התעמלות בקר- בשום אופן! ונשארו במיטות.

.... בתוך תוכם של ימים מלאי המולת התארגנויות, הסעות, שמועות וקרבות- אזכור
לילה אחד, שהיה אחר לגמרי: היה זה לילה קסום. יצאנו וצעדנו מערבה מנגבה ובית
דאראס. הלכנו בשקט גמור בתוך השדות בעוד אור הירח המלא מכסיף את מלעני השיבולים
הזהובים והמלאים- ואנו טבולים בתוכם, מחליקים לאט.

מרחוק הבזיקו מדי פעם כדורים נותבים אדומים, חרישים לחלוטין, והוסיפו
משלהם במעופם האלגנטי לטעמו של ליל דמויית הוד וקסם. ... חצינו את ים הדגן

אפוף ריח פריחות מאוחרות וטעם קלוש של טאבוניס רחוקים... ולפתע...
ראינו דמויות מרחוק. הן קרבו. נשמעה הסיסמה. נפגשנו. היו אלה אנשי קבוץ
"ניצנים", הבחורים המלווים, האמהות, המטפלות והילדים: פעוטים ותינוקות חבוקים
בידים או נישאים על כתף... "ניצנים" פינתה את ילדיה....

קצר היה המפגש. לקחנו את הילדים. הבחורים ואף חלק מהבחורות/אמהות נפרדו
מהילדים והתחילו לחזור ל"ניצנים". ואנו חזרנו על עקבותינו. נשאתי בידי
פעוט רדום. קרני הירח לטפן את ראשו והשתברו בקנה הסטן....

מחנה "עקיר" הוא "תל נוף" של היום. הוא היה מחנה גדול, שומם וריק.
בכל שטחה של המחנה השתכנה רק המחלקה המגוייסת שלנו. שהו בה אשני נען, באר
טוביה, חצור וקבוצת יבנה. יומיים שהינו במחנה ככח בלימה-נדמה לי- היחיד
במחנה זה מול סכנת פריצה של הלגיון הערבי. היה בכך מסמלם של הימים: לא עוד
הגנה על נקודה בודדת. משהו מטעמו של קטע חזית, העברת כח בלימה. ובמציאות:
מחלקה בודדת מול שריוני הלגיון- אם יבואו.

אך הם לא באו, כי נתקעו בקרבות לטרון. אילו באו היינו נאלצים לעמוד
יחידים מול רבים....

והגיע הקרב על הכפר מרר (ששלט על הכביש מול תל נוף):

לפנות בקר תפסנו הרכסים השולטים על הכביש ועל הכפר כאחת והתחלנו בהתקפה על
הכפר. ועוד אנו ממטירים אש על הכפר ורואים במנוסת תושביו על נשקם לעבר יבנה-
והנה- צפונה מאתנו מהדהד רעש שריונים, מכוניות וטנקים. דמויות האנשים מרחוק
נראות רכות. האמנם רואים שם את אנדם כפיות הלגיון?
...מכשיר הקשר שלנו קורא: "הלו נשר, כאן נשר 1. מי זה ומה זה על הכביש?"

והנה אנו רואים, שמספר טנקים פונה ימינה מהכביש ומסתדר בעמק במערך התקפי
המכוון אלינו. "נשר לנשר 1. אל דאגה. הכל בסדר. זהו הצבא הבריטי העוזב את
הארץ". רווח לנו. הטנקים חוזרים לכביש. השיירה הארוכה של הצבא הבריטי
ממשיך בדרכה.... אנו מסיירים בכפר. לא לוקחים כל שלל חוץ ממכשיר אזעקה
ומספר תרנגולות לקומזיץ. אותנו מחליפה מחלקת חיל הקשישים הממקמת בכפר
ואנו מופנים לנגבה.

לנגבה הגענו עם ערב, במגמה להתקיף את המשטרה. שיכנו אותנו בבית ילדים.
בובות וצעצועים פזורים על הרצפה. למחרת הופגזה נגבה מהאוויר. נפגעו רפתות
ובנינים ונהרג מפקד המקום- יצחק דובנו ("יואב")

באמצע הלילה התחלנו לנוע לכיוון המשטרה. הדרך עברה בוואדי ומשם במעלה
הגבעה לקראת הגדר הראשונה. על קו הרקיע נשקפה ה"מצודה" ועליה צללית השומר
ההולך אנא ואנא. משהגענו לגדר הראשונה הוא הבחין בנו. חשבנו, שיפתח מיד
באש אך הוא סבר אחרת. והנה התחיל לנאום: "רוחו מין הון יא כלב". זה אשר
הבינותי, אבל דבריו שנתכו בקצף ובקול רועד התמשכו כמה רגעים. ומסביב שקט
מוחלט. ליל ירח. לכל המעמד הזה ניתן איזה טעם סוריאליסטי מוזר.

הלה סיים דברו והתחילו חילופי האש. נשקנו כלל רובים ומקלע ברן. על שתי חבלנים הוטל לפוצץ את שתי הגדרות. האש מהמצודה היתה חזקה מאד. הצלחנו בכל זאת לפרוץ את הגדר החיצונית והתקרבנו לפנימית. אלא שכאן נשברה התקפתנו ונפגעו די רבים. כדור פגע ישר בקת הברן ונפצעתי קלות מציפוי המתכת של הקת. ניתן אות הנסיגה והחלה החזרה לנגבה.

מנגבה נשלחתי לבית החולים בבילו ומשם חזרתי לחצור. חזרתי ועל ראשי קובע תפלדה. ברגע מסויים הורדליו והנה חור אחד בצידו. חיפשתי את החור השני ולא מצאתיו. נזכרתי כי בזמן הפעולה שמעתי שריקה קרובה מאד. כיצד יצא הכדור לא אדע. אכן - "שומר פתאים ה'". הפצועים הרציניים שלנו היו גורן ושומר. מונקה אף הוא נפצע. ... חזרנו כל יתר אנשי חצור למסגרת הקבוץ. הצבא המצרי נע צפונה בכביש החוף ונקודת התקדמותו האחרונה היתה בקו ישר מחצור מערבה אל הכביש. החלה הפגזה על חצור.

מות לפולשים!

חזית הדרום

מטה חטיבת גבעתי

דף קרבי

אור ליום ה' 11.7.48

ההתמודדות הגדולה ביותר עם צבא סדיר!

אכן, לא אימרת סתם היתה זאת, שעה ששיננו ואמרנו לטירון בתוכנו: סנקים אינם מיפלצות. ותותחים אינם כובשים - אם מול חיל-רגלים עוור של פולשים עומד חיל-רגלים בעל רוח קרבית גבוהה ועשוי ללא חת. לא אימרת סתם! רק נסיון קרבי הוא! ובנסיון קרבי כזה - בממדים ובמתח שלא היה לנו עדיין - עמדו היום כל יחידות חטיבתנו למופת. ויצאו ממנו כשידם על העליונה - ונטויה עוד! ולא כאימרת-סתם הלכה הסיסמה: "מוטב לוותר על חופשה - ולא לאבד את החופש" - עייפים, דרוכים ולאים עמדו לוחמי החטיבה משך 3 ימים במשלטים, בקרב אכזרי, ורבים סרבו לרדת שעה שבאו אחרים להחליפם!

אפשר לספר על גלויי גבורה רבים מאוד כדוגמת החייל (שמו עוד יפורסם). שבעמדו בבית-דרס, מול המסתערים עליו החזיר 4 רמונים שנזרקו עליו זה אחר זה על ראשיהם של המתקיפים! אפשר לספר על חבונה עליונה של מפקדים שעמדו בתפקידים מסובכים ביותר ויכלו להם בעוז ובאחריות! אפשר לספר על ארגון מנהלתי למופת, ועוד. אך אם על ספור זה עוד עת לו, הרי את העיקר חשוב שנאמר לעצמנו, ודוקא משום שעוד מבחנים לא קלים נכוננו לנו - והעיקר הוא: שזו הפעם הראשונה, שכוח צבא סדיר גדול ורציני, מצוייד ציוד כבד וממונע בסיוע אויריה, החליט ליטול לידו בכל מחיר שני משלטים - ולא יכול להם! ושותתי דם נסוגו, פעם ופעמים וחמישית, כוחות עדיפים מפני מעטים!

בידינו נפלה גם סמטייה. מינה ונילדייה.

(ישראל גורן מספר)

..... הכיתה המגוייסת של חצור יצאה לנגבה, שהיתה אז במצור. היו הפצצות בלתי פוסקות. היה מחריד לראות פרות בלי רגלים עם בטן שסועה....
לילה אחד, זה היה ליל שבת, יצאנו לכבוש את משטרת עיראק סואידן (ליד נגבה)..
אנחנו היינו כיתה הפורצים והיו אתנו גם שני חבלנים. הם לא הצליחו להרוס את
גדר הפנימית. נתנו לי מספרים בכדי לחתוך את הגדר. ברגע שהושטתי את היד קבלתי
כדור ביד ובזה גמרתי את השתתפותי במלחמה.... יצאתי אחרים בכחות עצמי וחיכיתי.
שיפנו אותי לנגבה. מנגבה לקחו אותי לבית חולים בבילו... ומשם ל"הדסה" בתל אביב.
שהיתי שם כחודש ומשם הועברתי לתל השומר...
לא היה לי שום קשר עם הבית. לא ידעתי מה נעשה בחצור.....

(מדברי חיים טל)

..... הקבוץ נדרש להרכיב כיתה מגוייסת לפעילות צה"ל בדרום ואני צורפתי אליה
כרובאי ואלונקאי. בכיתה היו 10 איש ופעלנו עם יחידות דומות מישובי הדרום.
הפעולה הראשונה היתה "לפנות" את כפר מרר (מול תל נוף), ששלט על הכביש והפריע
לתחבורה. כשהחברה' שלנו הגיעו הכפר היה ריק- כולם ברחו ליבנה. בפעולה הזאת
לא השתתפתי כי שכחתי חולה בגדרה. אך לא רציתי להשאר בגדרה לכן קמתי והלכתי ברגל
לחפש את היחידה שלי.

הפעולה הבאה שלנו היתה פינוי ילדי קבוץ "ניצנים"... פגשנו את המטפלות
והילדים באמצע הדרך. לקחנו את הילדים, העברנו אותם לאוטובוסים והם הועברו
צפונה..... משם הועברנו לכפר וורבורג בכדי למקש דרכים ולחכות להתקפה מצרית.
היא לא התקיימה... משם עברנו לנגבה ושכבנו בבתי הילדים. תפקידנו היה לבצע
סיוורים ליליים בכפרי הסביבה. באותו הזמן ספג הקבוץ הפגזה חזקה שבה נהרג
מפקד המקום.....

כעבור כמה ימים השתתפנו בהתקפה על משטרת עיראק סואידן. (בהתקפה הזאת
נפצע ישראל גורן). השתתפו קבוצות מגוייסות מ-4 קבוצים בדרום ואנו היינו צריכים
להיות הפורצים. קבלנו מספר עולים חדשים כתגבורת וחלק מהם נהרגו בהתקפה.
אייביב. ואני קבלנו חומר נפץ, שהיינו צריכים להצמיד לחומת המשטרה. המצרים גילו
אותנו ולא הגענו לחומה. היינו על המדרון וירו עלינו ממכונות יריה....
..... באוקטובר הגדילו את הכיתה שלנו למחלקה ונשלחנו למשלט 113. (שם נהרג ג'יבר)

המצב החמיר מיום ליום- התנכלויות בדרכים- בנסיעות לת"א חייב היה הרכב שלנו להצטרף לשיירה מוגנת. הותקן שיריון על הטנדר שלנו אשר נפגע מאש ערביי הכפר "מראר" שמול תל נוף. מדי פעם נורו יריות על הקבוץ מהכפר השכן "ברקה". השמירה הוגברה. חברים שחזרו מגן יבנה או מהפרדס (ברגל) היו חייבים לשאת נשק. חיילים עיראקיים הגיעו לכפר "יאסור" (מזרחה מאתנו) זהו ידיעות שאנשי הכנופיות שוהים גם ביתר הכפרים הסמוכים.... הטנדר שלנו גוייס לפעילות ה"הגנה" בפיקודו של ז'קו פרחי (שיותר מאוחר נבחר כמא"ז של הקבוץ) והיה בסיוורים וליווי שיירות....

....בליל 31.3 הסתננה אלינו ידיעה על נחיתת מטוס בשדה תעופה שפונה על ידי הבריטים (בית דאראס). הקשבנו בדריכות לרעש של מטוס כבד הנוחת מדרום לנו... הוא הוטס על ידי טייס אמריקני ובו משלוח ראשון של נשק מצ'כיה... היה זה תחילתו של מפנה רציני בהתמשות היישוב....

ניתנו הוראות לקבוץ להתכונן למלחמה....

.....את תפקיד המא"ז קבל ז'קו פרחי. צורפתי לו' הבטחון ונקבעתי כאחראי לקטע תמזרחי של הקבוץ, ואברהם וליזל לקטע המערבי....

.....השמירה הוגברה. הופעל זרקאור מעל מגדל המים ובלילה, חברות וחברים שהופקדו עליו סרקו באלומת אור את הסביבה.. מעל מגדל המים קיימנו גם קשר איתות במורס עם גדרה, נוסף לקשר האלחוט.... התחלנו בחפירות מגן מסביב לגבעה. לעזרתנו באה קבוצה של אנשים מרשל"צ וביניהם רבים שאתם עבדנו בפרדסי המושבה. הוקמו עמדות מסביב לגבעה. נחפרו מקלטים על יד הפעוטונים, בית התינוקות, מול שיכון א' ועל יד המקלחת. מתחיל הקרב האבוד עם ה"פרחש" (זבובון קטונטן, שבזמזום צורם מסתער על האזנים ובעקיצותיו גורם לגרדת בלתי נסבלת....

.....בינתיים נכבשים או מפונים כפרי הערבים באיזור אשר הטרידו את יישובינו.במסגרת מבצע "ברק" פונו יתר כפרי הסביבה וביניהם "ברקה", "יאסור", וה"ביטאניות" הסמוכים לנו.... גוייסה כיתה של חברי הקבוץ שהשתתפה במבצעים שונים בדרום, כגון, פינוי הילדים ממספר יישובים ובהתקפה הראשונה על משטרת עיראק סואידן שליד נגבה. התקפה זו, כמספר התקפות נוספות, נכשלה ושומר, גורן, מונקה ולובקה נפצעו ושנים מבני באר טוביה, שצורפו לכיתה, נהרגו.

15 במאי; הבריטים התחילו לפנות את כחותיהם מהארץ והסתיים המנדט שלהם על פלשטינה-א"י!!!!!!
מועצת העם הכריזה על הקמת מדינת ישראל!!!
דגל הלאום הונף על בריכת המים שלנו (וכרגיל, היה ופניו קטן....)

17-18.5 במבצע "תינוק" פונו ילדים ובלתי לוחמים מניצנים, נגבה, גת, גלאון, וכפר מנחם. (משה ארנן וזאבלה וכיתת הטנדר שלנו השתתפו במבצע)

שבת, 29 במאי; שעת ה"בילוי". אני מטייל עם איה בסביבות החדר שלנו. לפי ההוראות אנחנו לא מתרחקים מתעלות המגן. ופתאום- צפירה חדה של הסירנה שעל מגדל המים. נכנסנו לחפירת: זה בלתי נסבל: בתוך התעלה מצא לו ה"ברחש" מקום טוב להתכנסות ועוטה עלינו... עוד לא ברורה סיבת האזעקה. בשמים מופיעים שני מטוסים ובעקבותיהם "פריחות" עשן שחור. איה הוצה כל הזמן לצאת מהתעלה ומהצב הבלתי נעים ומטרידה אותי בשאלות למה עלינו להמצא בתעלה. לפתע מופיעה תרצה ומוסרת לי שיש לרדת לעמדות ושאמסור לה את איה..... רצתי לעמדת הרפת- מיפקדת הקטע שלי-ונמסרת לי הודעה כי התצפית ב"ניצנים" הודיעה על הופעת טור מצרי בכביש החוף, המונה כ-500 כלי רכב, תותחים וטנקים- תקן של חטיבה שלמה.

הטור התמקם 3 ק"מ צפונית מ"איסדוד"(אשדוד), מערבית ל"פיל-בוכס" שליך גשר מסילת הברזל(גשר "עד הלום") שפוצץ לילה אחד קודם על ידי חבלני "גבעתי", במרחק 32 ק"מ מתל אביב ו-7 ק"מ מערבית לחצור..... לפתע נשמעות התפוצצויות במרכז הקבוץ... עכשיו זה ברור: אנו מופגזים על ידי התותחים של הטור המצרי. אני נותן הוראה להיצמד לדופן המחפורת ואני מנסה להתקשר בטלפון- אין קשר..... הייתי כבר מתחת אש במאורעות 1936 בבית הכרם בירושלים- אך זו היתה אש רובים. באש תותחים נתקלתי הפעם לראשונה.... נחרדנו ולא ידענו בדיוק להסתדר..... לאחר זמן מה, כשקצב ההפגזה הואט, שלחתי חברים להודיע מה נשמע ביתר העמדות בקטע..... רצתי לאורך קווי הטלפון, שהיו מונחים חשופים על הקרקע וכשנתקלתי בחוט קרוע חיברתי אותו בצורה מאולתרת... הגעתי לבית הבאר על מנת להפעיל את אספקת המים לבריכה ונדהמתי לראות על הרצפה מונחת גופה מכוסה. לאחר מכן נודע לנו שזו גופתו של יק קליין, חברנו, שנהרג בהניחו מוקשים בכפר מנחם.....

****הבקר מודיעים כי נולדו שתי בנות: נולדה לנו זיוה ולבתיה ויוסקה- יעל...
...כעבור יומיים קבלתי רשות לבקר את עדה והבת החדשה. באמצע הלילה הגעתי לבית היולדות ברחובות חבוש בקובע פלדה ובמקום זה פרחים הבאתי לעדה רסיס גדול של פגז- הדגמה לנעשה בבית.....

....נוצר הווי עמדות..... מ"עמדת הכרם" על יד השקמה הגדולה אפשר היה להשקיף ולצפות על איזור נרחב והיא שמה כ"מיצפור"..... מספר ימים אחרי שהטור המצרי הגיע לאיסדוד, ב-3.6-הנתקף הטור על ידי כחות "גבעתי", גדודי 51 ו-54 מצפון וגדוד 57 (אנשי "אצל") ממערב. לויתי את אנשי ה"אצל"(וביניהם..... "שכן" מכלא עכו) לעמדת הכרם ותארתי להם את האיזור בו הם יעברו בלילה. הם בחנו את השטח בצורה אפיינית ושחצנית ותארו איך הם "ידפקו מפה ואיך יתקיפו משם".....

ההתקפה הזאת, וכן התקפה נוספת, נכשלו תוך אבידות קשות בנסיגה. הציוד של צה"ל באותה התקופה היה דל ומולינו עמד צבא מצרי סדיר עם ציוד בריטי תקני רב.....

יכולנו לשמוע את שאון הקרב וזה היה רצף של אש ללא הפסקה.....
.....יום לפני התחלת ההפוגה הראשונה- במבצע "ברק" ננטשו-פוננו הכפרים שעל ידינו
(יאסור, בו שכנה יחידה עיראקית, שתי הבטאניות וברקה. עמדנו על התל והשקפנו על
בריחת הערבים מברקה (מערבה מהקבוץ). כשפצצות מרגמה מתפוצצות מ אחריהם התפתלה תהלוכה
של בני הכפר; חמורים וסוסים עמוסים בחבילות, נשים שצוררות גדולים על ראשיהן וילדים
נסרכים אחריהן. פניהם היו דרומה למג'דל (אשקלון), ויותר מאוחר- לעזה. עם זאת
שנשמנו לרווחה, כאב הלב לראות אוכלוסיה שלמה, טף נשים וזקנים של הכפר, אתו היו
לנו, בדרך כלל, יחסים טובים- מגורשים מביתם ואדמתם והופכים לפליטים.

***** ב-11.6 פסקו הקרבות: הפוגה א'התחלנו ללקק את פצעינו. עסקנו בתיקונים
מינימליים ובמידת האפשר-במשק.

....עכשו יכולנו לבקר את חברותינו וילדינו בחולון.....

***** ב-9.7 פגה ההפוגה (לאחר 28 יום) והתחדשו הקרבות (קרבות "עשרת הימים")
.....בסביבה הקרובה שלנו כמעט שלא היתה פעילות. היינו יוצאים מדי פעם לסיורים
באיזור הן למטרת אימונים והן למטרות מודיעין....לצפות על הערכות הטור המצרי

***** ושוב ב-19.7 פסקו הקרבות: הפוגה ב'...בתחילת ההפוגה - נסיונות פריצת
הדרך לנגב, שנחסמה על ידי מחספים של המצרים בתפישת משלטים על דרכי התחבורה.

.....באמצע אוקטובר קבלנו הודעה ממטה "גבעתי" כי בימים הקרובים עומד צה"ל
לפרוץ את המצור על הנגב ואנחנו נדרשים לגייס מחלקה לסיוע בהחזקת משלט על יד
נגבה. תבעתי לקבל את הפיקוד על המחלקה הזו ואחר זכוח קצר במיפקדת הקבוץ הוכרע
שאני אצא עם המחלקה...התארגננו, הצטיידנו בנשק ובציוד אישי ויצאנו למחנה
"קסטינה". במחלקה היו החברים הבאים: אלישה שומרון, אלי נדיב, אייבי שפי, איציק
לוין, בני פורת, בנימין ז., גדליה, גיורא ב.י., יוסף אייזן, דוד בסן, דוד גפן,
זלמן איבקר, ז'קו ירון, חיים ג'יברי, חיים טל, חיים מאירי, חייקל פ, יואל פורת,
יוסף נדיל, יעקב נ., לזר אנין, מאיר מינץ, מוטקה קצירי, מוני אלמוג, מונקה פ.,
מורדו לוי, משה מנדיל, נתן אורן, עמוס שלם, שלמה ברקאי, ברמה חלמיש (המפקד)
ובסה"כ: 31 חברים מחצור ו-6 חברים מגן יבנה וקדמה. עם בקר קבלנו את פרטי
המשימה ויצאנו למשלט 105, מערבית לנגבה...החלפנו יחידה מגדוד 51 והתחלנו
להתמקם בחפירות ובבונקרים.....

....היינו מחופרים לרגלי הגבעה כשמעלינו נמצאת עמדת התצפית של התותחנים
ומטה הגדוד ומולינו, מדרום, משתרעים משלטי 113 ו-100, בהם התבצר הצבא המצרי.
מזרחה הזדרקב ה"מפלצת"-משטרת עיראק סואידן-ומולה: נגבה....

.... בו ביום קבלנו הודעה שעלינו להיות מוכנים לפתיחת "מבצע יואב". הודיעו לנו ש'ג'יפ מלא חומר נפץ, שכביכול צריך לפרוץ את הדרך לנגב, יעבור מול משלט 113; הבחורים ינטשו את הרכב ויפוצצוהו וזן תהיה התואנה כאילו המצרים מנעו מאתנו את אפשרות המעבר לנגב (וכל הנ"ל- בגלל ההפוגה שעדיין היתה בתוקף).... כולנו התישבנו על שפת החפירות וצפינו על התקדמות הג'יפ. ראינו את החבריא רצים אחורנית וכשהתרחקו - עלה הג'יפ בלהבות.

*****ב-16.10 החלה ההתקפה על משלט 113.... רעש ההפגזות והיריות היה עצום וכששככה המהומה, כעבור שעתים קבלנו ידיעה ש-113 ו-100 נכבשו על ידינו.... עם בקר קבלנו הוראה לאסוף את הציוד שלנו לעבור ל-113.... לעינינו נגול מחזה עצוב של גוויות חיילים מצריים בשטח המשלט.... התפרסנו על הגבעה והתחלנו לאסוף את הנשק והתחמושת שהותירו המצרים במנוסתם. חיילים, בעזרת פרידות, גררו את גוויות המצרים לקבורה. מדי פעם נפלו כמה פגזים שנורו ממג'דל. התחלנו להתמקם, נזהרים להיות סמוכים לחפירות... נכנסנו לשיגרת שמירה והחזקת המישלט.... ב-20.10 נפרצה הדרך לנגב!

*****פקדו עלינו להכין כיתה מסייעת לכיבוש ה"מפלצת". לפנות ערב הופיעו שני מטוסים משלנו שהפציצו את המצודה לקול תרועותינו ועם חשיכה התחילה ההתקפה. חרדנו לגורל כיתת חברינו, שהיתה בין התוקפים אולם כעבור זמן קצר חזרו. גם הפעם נכשלה ההתקפה.... ב-21.10 נכבשה באר שבע. ..ה"שובב"- חיים טלנעלם לעת ערב וחזר עם רשמים מסירותו בבאר שבע הכבושה.... חברינו הלכו לנגבה להתקלח ובחזרם הופגזנו. חלקם הצליחו לקפוץ לתעלות אך חיים ג'יברי מעד ונפגע בערפו ברסיס. ז'קו, ששימש כחובש, טיפל בו והעבירו לעורף.... כעבור מספר ימים- ג'יברי, החבר המסור, בעל לב הזהב, שעבר את מלחמת העולם בבריגדה- נפטר.

*****ב-27.10 נסוגו המצרים מהדרום.... תם שירותנו במשלטים. עברנו לבסיס, החזרנו את הנשק... הביתה!.

*****ב-9.11, לאחר שנכשלו 7 התקפות - נכבשה סוף-סוף משטרת עיראק-סואיך

נפרץ המצור על הנגב וכותר "כיס פלוג'ה"

ב-24.2.49 נחתם חוזה שביתת הנשק עם מצרים וצה"ל אפשר למצרים לסגת מה"כיס"

*****גם עבורנו הסתיימה המלחמה. כל המפונים חזרו הביתה; התחלנו בשיקום ההריסות ולאט לאט חזר הקבוץ למסלול רגיל ולהתפתחות מזורזת.

נוסף ליחידה המגוייסת של חברי חצור, שפעלה לתקופות קצרות יחסית-

פעלו לתקופות ממושכות גם מספר חברים כקצינים:

יוסקה רמות:... איש פלמ"ח ותיק.... עם הכרזת ההפוגה הראשונה (עד אז היה קצין מינהלה בגדוד השמיני של חטיבת הנגב) מונה יוסקה כמפקד מרחב הנגב הדרומי. גבול פיקודו היה מבארי ושובל בצפון ועד לרביבים בדרום. (זה כלל 16 קבוצים ומושבים ו-3 משלטים). חובתו היתה לדאוג ליכולתם לעמוד במערכה. וזאת על ידי דאגה לכל מחסורם: החל מנשק, אוכל ומים וכלה בחמרים לביצורים....

... בתפקידו כמפקד חבל "נבטים" ו"בית אשל" היה צועד בלילות בראש כיתה או חוליה בקרבת קווי האויב (שחנה בבאר שבע) נושאים על גבם אספקה ליישובים....
... לקראת מבצע "חורב" קבל תחת פיקודו גם מספר משלטים נוספים.... עם שוך הקרבות עבר לבאר שבע. שם נוסף לתפקידו הרגיל קבל משימה של איתור מקומות ליישובי קבע במקום המשלטים.... (מדברי דובי, חבר נירים, בזמן ההלוויה של יוסקה)

צבי אטקין:... ב-1947 עבר קורס מ"מ ובנומבר התמנה לקצין הש"י של נפת הנגב. בתפקיד זה שימש עד קום צה"ל ב-1948 ופירוקו של הש"י. אז הועבר למודיעין-קרבי ועם ראשית הפלישה של צבאות ערב נתמנה לקצין חקירות בחזית הדרום. בתוקף תפקיד זה הקים מכלאה בגדרה לאלפי שבויים מצריים. הוא ארגן צוות של חוקרי שבויים ומפענחי מסמכים והתחילו ללמוד את המלאכות הנ"ל. מכיון, שהידיעות על הצבא המצרי היו כמעט אפסיות הצליחו תוך זמן קצר לקבל מידע מקיף על הצבא המצרי: תקנים, אימונים, נשק, וכו' דבר שעזר מאד למפקדי החזית.....

ישראל אטקין:... עוד לפני המלחמה גוייסתי ל'הגנה' כי התחילו הכנות לקראת מלחמה אפשרית. גוייסתי בתור מדריך טופוגרפיה ארצי. התחלנו אז להדריך את התותחנים לעתיד.... עם פרוץ המלחמה גייסו את אגף ההדרכה ויצרו מזה את חטיבה 8. אני, בתור קצין מודיעין של גדוד נשלחתי לדרום לעזור ל"גבעתי" שהיו אז מותקפים על ידי המצרים. ... היתה זו תקופה לא קלה שהסתיימה עם ההפוגה חאשונה. ... אז היתה פרשת "אלטלנה": גדוד ה"אצל" בדרום קבל פקודה מה"אצל" לעזוב את הקוים ולהגיע לחל אביב. שמעון אבידן, המח"ט ביקש ממני לעקוב לאן הם הולכים. היה די מתוח וקשה... בהפוגה השניה המצב היה יותר יציב ואז רצו להחזיר את כל אגף ההדרכה לאמן את הצבא לעתיד. אני ויחידת הסיירים שלי החלטנו לא להישמע להוראה וסכמנו עם המח"ט שאנחנו נשארים תחת פיקודו.... השתתפתי בכל הפעולות של "גבעתי" באיזור הזה עד שהוקמה "חזית הדרום" על ידי יגאל אלון.... עד גמר המלחמה שירתי אתם- עד אילת, סיני, וכו'. הייתי שותף די מלא בכל הדברים שנעשו אז.....

האלחוט (מורס) במלחמת השיחרור בחצור

(רסיסי זכרונות)

תחנת האלחוט היתה בחדרי באחד הצריפים. קיימתי קשר אלחוטי קבוע מספר פעמים ביום עם תל אביב, רחובות, ותחנות שונות בדרום. המכשיר שלנו היה משוכלל והובא ארצה על ידי חברינו האמריקאים.

באותם ימים היינו נורא תמימים (בענייני בטחון) וחשבנו, שמספיק להקים חומה לפני חלון חדר הקשר, שתגן בפני חדירת כדורים. אני נזכרת, שערב לפני התחלת ההפגזות על חצור הגיע צבי אטקין מהנגב עם סיפורי זוועה והקים רעש בעניין ההגנה על תחנת הקשר. באותו הלילה חפרו שוחה על יד חדרי וירדתי שמה עם השלחן והמכשיר....

למחרת בבקר- הפגזים הראשונים שנפלו עלינו היו בקרבת מקום והחשמל נותק. קבלתי הוראה לקחת את המכשיר ולרוץ למקלט שליד בית התינוקות... היה מפחיד... כך עשיתי. פיננו לי ולמכשיר מקום... התמקמתי. אבל לא היה חשמל להפעלת המכשיר. אז הפעיל שלום קס את גנרטור היד וכל פעם שהייתי צריכה לקיים קשר עם המוקד הוא הפעיל אותו (על ידי סיבוב מנואלה).....

.... הרעש במקלט היה עצום כי היו הרבה אנשים ואני זוכרת, שתמיד נאלצתי לבקש

שקט בזמן קיום הקשר (בתקופה ההיא האלחוטאי היה גם המפענח וזה דרש הרבה ריכוז).
..... ההוראות לאלחוטאי היו, שאם המצרים יחדרו למקום יש להשמיד כל חומר

הפיענוח והאלחוט. נשאתי אקדח וגפרורים למטרה זו.....

..... גוייסתי (מחוץ לקבוץ) פעמים:

פעם- למחנה חצור; אז גוייסתי עם המכשיר, השלחן והכסא. הכל היה בראשיתי. המחנה עדין לא היה תפוש על ידי חיילים...

ופעם שניה- לגדרה לתקופה קצרה לעבוד במשמרות.... בחדר אפל וצר, שהגשם חדר דרך התקרה.....

..... אני זוכרת שקלטתי קשר בין גוש עציון והמפקדה על נפילת גוש עציון....
(נחמה כהן)

יהודית אורן

האלחוטאית מבקשת: שקט!